

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Problematika pohledávek z účetního a daňového pohledu
The Debts from an Accounting and Tax Aspect

Radka Heřmánková

Plzeň 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Problematika pohledávek z účetního a daňového pohledu*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni dne .....

.....

podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Marii Černé, Ph.D. za její odborné vedení a cenné připomínky. Zároveň děkuji své rodině za celoživotní podporu.

Obsah

Úvod.....	7
Cíl práce a metodika.....	9
1 Teoretická část.....	10
1.1 Pohledávky z účetního pohledu.....	10
1.1.1 Druhy pohledávek.....	11
1.1.2 Oceňování pohledávek a opravné položky.....	12
1.1.3 Účetní odpisy pohledávek.....	13
1.1.4 Vykazování pohledávek.....	14
1.1.5 Dopady nedobytných pohledávek.....	15
1.1.6 Dopady pozdě uhrazených pohledávek.....	15
1.1.7 Zápočet pohledávek.....	15
1.2 Pohledávky z daňového pohledu.....	16
1.2.1 Daňové opravné položky.....	16
1.2.2 Daňové odpisy pohledávek.....	18
1.3 Zajištění pohledávek.....	19
1.3.1 Smluvní pokuta.....	20
1.3.2 Ručení.....	20
1.3.3 Zástavní právo.....	21
1.3.4 Směnka.....	22
1.3.5 Dokumentární akreditiv.....	22
1.4 Vymáhání pohledávek.....	22
1.4.1 Mimosoudní vymáhání.....	22
1.4.2 Vymáhání soudní cestou.....	23
1.5 Postoupení pohledávek.....	23
1.5.1 Postoupení pohledávky z hlediska postupitele.....	24
1.5.2 Postoupení pohledávky z hlediska postupníka.....	24
1.6 Zánik pohledávek.....	25
2 Praktická část.....	27
2.1 Profil společnosti.....	27
2.2 Vybrané ukazatele z účetních výkazů společnosti ČP.....	29
2.3 Vývoj pohledávek v letech 2012-2016.....	30

2.3.1	Doba obratu pohledávek	32
2.4	Analýza řízení pohledávek v podniku Česká pošta, s. p.....	33
2.4.1	Členění pohledávek.....	33
2.4.2	Účtování pohledávek.....	35
2.4.3	Oceňování pohledávek.....	35
2.4.4	Správa pohledávek.....	36
2.4.5	Úhrada pohledávky.....	37
2.4.6	Pohledávky z titulu náhrady škody.....	38
2.5	Opravné položky k pohledávkám.....	40
2.5.1	Účtování opravných položek.....	41
2.5.2	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994	42
2.5.3	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 1. 1. 2014.	43
2.5.4	Opravné položky za dlužníky v insolvenčním řízení.....	45
2.5.5	Opravné položky k pohledávkám do 30 tis. Kč – „drobné pohledávky“	47
2.5.6	Zákaz tvorby daňově účinných opravných položek.....	48
2.5.7	Zrušení opravných položek.....	48
2.6	Vliv pohledávek na výsledek hospodaření podniku a daň z příjmu.....	49
2.7	Postoupení pohledávek.....	55
2.8	Odpis pohledávek.....	56
2.8.1	Odpis neuhrazené pohledávky po době splatnosti.....	57
2.8.2	Daňový odpis postoupené pohledávky.....	58
2.8.3	Postupný daňový odpis pohledávek splatných do 31. 12. 1994.....	59
2.9	Dohadné položky k pohledávkám.....	59
2.10	Proces vymáhání pohledávek.....	61
2.10.1	Mimosoudní vymáhání pohledávek do 50 tis. Kč.....	61
2.10.2	Mimosoudní vymáhání pohledávek vyšších než 50 tis. Kč.....	62
2.10.3	Soudní vymáhání pohledávek vyšších než 50 tis. Kč.....	62
2.10.4	Sankce za úhradu po době splatnosti.....	63
2.11	Zhodnocení procesu řízení pohledávek v podniku Česká pošta, s. p. a návrh na jeho zlepšení.....	65
	Závěr.....	68
	Seznam obrázků.....	72
	Seznam vzorců.....	73

Seznam použitých zkratek.....	74
Seznam použité literatury.....	75
Abstrakt.....	77
Abstract.....	78

Úvod

Jako téma bakalářské práce byla vybrána problematika pohledávek z účetního a daňového pohledu. Pohledávky a problematika s nimi spojená je neustále aktuálním tématem. V odborné literatuře lze nalézt mnoho definic, které vystihují pojem pohledávka, ale základem všech je vzájemný vztah dlužníka a věřitele. Oblast zúčtovacích vztahů, tj. pohledávek a závazků, je bezesporu jednou z nejdůležitějších sfér podnikových financí, jelikož pohledávky ovlivňují celou řadu faktorů hospodaření podniku, jako je majetková struktura, finanční struktura nebo likvidita společnosti. Protože pohledávky představují poměrně široký pojem a jejich účetní a daňová specifika jsou velmi rozsáhlá, zaměřuje se tato práce především na pohledávky vznikající z běžných obchodních vztahů, které obvykle představují významný podíl na celkovém objemu evidovaných pohledávek. Kvalita jejich řízení může výrazně ovlivnit finanční zdraví podniku a jeho konkurenceschopnost na trhu. Příčiny vzniku problémových pohledávek nejčastěji pramení z platební neschopnosti dlužníka, která může být dočasná nebo dlouhodobá a může být způsobena jeho nevolí zaplatit nebo insolvenčí. Ať už jsou příčiny vzniku pohledávky úmyslné či nikoliv, může vysoký podíl nedobytných pohledávek ohrozit prosperitu firmy, neboť snižuje objem disponibilních peněžních prostředků, neboť pohledávky tvoří důležitou součást oběžných aktiv. Výčet těchto negativních aspektů pohledávek potvrzuje důležitost řešení uvedené problematiky, neboť správné řízení pohledávek následně vede k výrazné redukci negativních dopadů.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V první teoretické části je popsána obecná charakteristika a členění pohledávek, jejich význam z účetního, daňového a právního pohledu. Cílem je vytvořit komplexní představu o složitosti řízení těchto aktiv a vzájemné provázanosti jednotlivých odborných disciplín. Následně je přiblížena struktura procesu řízení pohledávek, prevence jejich vzniku a následná kontrola průběžného stavu a vývoje, až po jejich zánik. Důležitou součástí řízení pohledávek, které je věnována pozornost, je jejich zajištění, které může významně eliminovat jejich vznik. Závěr teoretické části je věnován metodám vymáhání, které lze u problematických pohledávek uplatnit.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zpracování analýzy současného stavu pohledávek státního podniku Česká pošta, s. p.. Podrobně je popsán způsob nakládání s pohledávkami ve vybraném podniku, jejich oceňování, tvorba opravných položek

a jejich vliv na daň z příjmu až po jejich odpis. Nedílnou součástí práce je řešení nedobytnosti pohledávek po lhůtě splatnosti z právního hlediska.

V závěru praktické části práce autorka provedla analýzu současného stavu řízení pohledávek v podniku Česká pošta, s. p. a zhodnotila jeho efektivitu. Součástí práce je také návrh na případná zlepšení, která by vedla ke změně stavu v oblasti řízení pohledávek.

Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je identifikovat účetní a daňové aspekty pohledávek ve vybrané účetní jednotce, především s ohledem na jejich ocenění a vykázání v účetní závěrce. Následně pak vyhodnotit jejich dopady na výsledek hospodaření a daň z příjmů.

Pro zpracování teoretické části práce byly čerpány informace z odborné literatury, která se zabývá problematikou pohledávek. Použité zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury v závěru práce. Informace doplňující tuto problematiku byly dále čerpány z odborných publikací, internetových zdrojů a aktuálních daňových zákonů. V teoretické části je použita metoda deskripce a interpretace.

V praktické části bylo využito poznatků získaných během zpracování teoretické části bakalářské práce. Informace k vypracování praktické části, týkající se konkrétní účetní jednotky, byly čerpány z interních dokumentů a účetních výkazů dané společnosti. V závěru práce je provedeno zhodnocení situace společnosti v oblasti pohledávek. Na základě zjištěných nedostatků jsou navržena doporučení týkající se dané problematiky.

1 Teoretická část

Na problematiku pohledávek lze nahlížet z účetního, daňového a právního pohledu. Každý pohled má svá specifika a je nepostradatelný pro komplexní porozumění problematice řízení pohledávek a potvrzuje složitost tohoto tématu. Jednotlivé pohledy nelze posuzovat odděleně, ale jen v souvislostech, které zdůrazňují jejich vzájemnou provázanost. Vždy je potřeba mít na paměti význam pohledávek jako celku, aby nebyla upřednostněna jedna oblast před ostatními, což by mohlo mít za následek snížení efektivity řízení pohledávek a ohrozit hospodaření ekonomického subjektu.

„Pohledávka představuje právo věřitele požadovat po dlužníkovi určité plnění. Se splatností (dospělostí) pohledávky vzniká věřiteli nárok, tj. právo vymáhat dluhované plnění u příslušného státního orgánu. Dlužníkovi současně vzniká tomu odpovídající povinnost dluhované plnění uskutečnit“ (Vondráková, 2011, str. 3).

Pohledávky tvoří důležitou složku aktiv podniku a jsou zahrnovány do oběžného majetku společnosti. Výše pohledávek a rychlost jejich splácení má významný vliv na likviditu daného podniku.

Pohledávky by neměly být vnímány jako „nutné zlo“, ale jako běžná součást života firmy. Některé z pramenů uvádějí, že průměrná výrobní firma má zhruba z jedné třetiny vázán svůj majetek v pohledávkách (Brealey, Myers a Franklin, 2017).

Podle důvodu vzniku je členíme na pohledávky z obchodního styku a ostatní pohledávky. Dále je lze členit podle sídla dlužníka na tuzemské a zahraniční a z pohledu časového na krátkodobé a dlouhodobé.

1.1 Pohledávky z účetního pohledu

Účetnictví pohlíží na pohledávku jako na právo jedné účetní jednotky na plnění určitého závazku druhou osobou. Pohledávky mohou vzniknout při prodeji zboží, výrobků a služeb, za předpokladu, že mezi poskytnutím výkonu a úhradou je časový odstup. Výkon je odběrateli fakturován, ten poté ve stanovené lhůtě splatnosti provede úhradu, čímž pohledávka zaniká (Munzar a Čuhlová, 1997).

Základním právním předpisem pro oblast účetnictví je v České republice zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, podle kterého jsou předmětem účetnictví podvojně zápisy o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření. Pohledávky musí být zachyceny

v účetnictví, jelikož jsou z účetního hlediska zařazeny mezi aktiva.

Na zákon navazuje vyhláška č. 500/2002 Sb., pro podnikatele a České účetní standardy.

1.1.1 Druhy pohledávek

Směrná účtová osnova podle zákona o účetnictví určuje uspořádání a označení účtových tříd pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech nebo o výdajích a příjmech a o výsledku hospodaření. Směrná účtová osnova vymezila pro pohledávky účtovou třídu 3 – Zúčtovací vztahy, a to bez ohledu na to, zda jsou krátkodobé nebo dlouhodobé (Vyhláška 500/2002 Sb.).

Účtová třída 3 – účtové skupiny:

- 31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé).
- 32 – Závazky (krátkodobé).
- 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi.
- 34 – Zúčtování daní a dotací.
- 35 – Pohledávky za společníky.
- 36 – Závazky ke společníkům.
- 37 – Jiné pohledávky a závazky.

Pohledávky z obchodních vztahů se v podvojném účetnictví nacházejí v účtové skupině 31 – Pohledávky. Především se jedná o pohledávky za odběrateli. Účtují se zde i poskytnuté zálohy dodavatelům před splněním smlouvy ze strany dodavatele, nebo reklamace vůči dodavatelům. Dále se zde účtují pohledávky za směnky předané bance k proplacení do doby splatnosti směnky. V případě, že účetní jednotka potřebuje mít k dispozici peněžní prostředky a nehodlá čekat do splatnosti směnky, může směnku předložit k eskontu bance. Poté nastane přeměna směnečné pohledávky v pohledávku vůči bance za eskontovanou směnku. Pro zachycení této pohledávky slouží účet 313 (Vyhláška 500/2002 Sb.).

V účtové skupině 35 se zachycují pohledávky za společníky. Účet 351 – Pohledávky – ovládaná, nebo ovládající osoba, slouží k zachycení především poskytnutých krátkodobých zápůjček a úvěrů za ovládanými osobami, mezi ovládanými osobami a za ovládajícími osobami. Dalším účtem této skupiny je účet 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty obchodní korporace a účet 355 – Ostatní pohledávky za společníky obchodní korporace, který zachycuje

krátkodobé i dlouhodobé pohledávky ze zápůjček poskytnutých společníkům či úroku z prodlení při opožděném vkladu společníka (Vyhláška 500/2002 Sb.).

V účtové skupině 37 – Jiné pohledávky a závazky se účtuje o pohledávce z prodeje podniku nebo jeho části, popřípadě nájmu podniku či jeho části, dále o pohledávkách a závazcích z pevných termínovaných operací, o nakoupených a prodaných opcích, nebo o pohledávce na náhradu škody či manka za odpovědnou osobou (Vyhláška 500/2002 Sb.).

Mimo účtovou třídu 3 se účtují na vrub účtové skupiny 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek, pohledávky z titulu poskytnutí zálohy na dodávku dlouhodobého hmotného majetku či z důvodu vytváření dlouhodobého nehmotného majetku. V rámci účtové skupiny 06 – Dlouhodobý finanční majetek, se účtují dlouhodobé půjčky a úvěry (Vyhláška 500/2002 Sb.).

Pohledávky, které nelze vyúčtovat jako obvyklou pohledávku, jsou zachyceny na syntetickém účtu 388 – Dohadné účty aktivní. Účet se používá na konci účetního období za účelem zaúčtování veškerých operací, které patří do běžného účetního období, ale dokladově budou doloženy až v následujícím období. Často jsou na dohadný účet účtovány pohledávky za pojišťovnou, kdy není známa konečná výše pojistné náhrady, výnosové úroky z poskytnutých zápůjček nebo odhad poplatků z licencí a jiných majetkových práv, u nichž není známa jejich přesná výše (Vyhláška 500/2002 Sb.).

Vedle syntetických účtů využívá každá účetní jednotka pro evidenci pohledávek i analytickou evidenci, kde jsou pohledávky členěny dle specifických potřeb podle:

- dlužníků,
- časového hlediska,
- měny (česká a zahraniční),
- daňového režimu (sazby DPH, způsobu odpisu, tvorby opravných položek, apod.).

1.1.2 Oceňování pohledávek a opravné položky

Při oceňování pohledávek je důležité brát zřetel na jejich původ a okamžik, ke kterému jsou oceňovány. Pohledávky se při svém vzniku oceňují jmenovitou hodnotou a při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou, za kterou byl majetek pořízen, a náklady s jeho pořízením souvisejícími. Prováděcí vyhláška č. 500/2002 Sb.,

upřesňuje v § 50, že „součástí pořizovací ceny pohledávek jsou přímé náklady s pořízením související, například náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize“ (Vyhláška č. 500/2002 Sb., str. 9703).

Pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování se podle § 24 odst. 2 písm. b) zákona o účetnictví oceňují reálnou hodnotou. Změny reálné hodnoty se v těchto případech účtují jako finanční náklad nebo finanční výnos (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví).

Z daňového pohledu se podle § 23 odst. 4 písm. j) zákona o daních z příjmů, nezahrnují do základu daně (Zákon 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Účetní opravné položky k pohledávkám jsou vytvářeny s úmyslem překlenutí časového nesouladu mezi vystavením účetního dokladu, tedy dnem vzniku pohledávky, a skutečným přijetím peněžních prostředků. Opravné položky se vztahují k nesplacným a nepromlčeným pohledávkám, u kterých je předpoklad, že budou odběratelem uhrazeny, ale dle zásady opatrnosti je provedena korekce jejich hodnoty. Tato korekce předpokládá, že očekávaná hodnota peněžních prostředků, které firma v budoucnosti získá z pohledávky, bude nižší než účetní ocenění této pohledávky. Při tvorbě opravné položky je pohledávka zaúčtována na stranu Dal účtu 391 – Opravná položka k pohledávkám a souvztačně na nákladový účet 559 – Tvorba a zaúčtování opravných položek na straně Má dáti. Dnem úhrady pohledávky nebo dnem jejího odpisu jako nedobytné, pohledávka zaniká. Opravné položky k pohledávkám rozlišujeme na účetní a daňové. Hlavní rozdíl spočívá v daňové uznatelnosti, a z tohoto důvodu je nutné tento rozdíl zohlednit v členění nákladových účtů na ty, jež jsou daňově uznatelné a ty, které jsou tvořeny jen v souladu s platnými účetními předpisy, slouží k zachycení věrného obrazu účetnictví a jsou nástrojem uplatňování principu opatrnosti (Kovanicová, 2012).

1.1.3 Účetní odpisy pohledávek

V případě, kdy je za všech okolností zřejmé, že by náklady na vymáhání pohledávky přesáhly její výtěžek a současně nejsou splněny podmínky pro daňový odpis podle § 8c zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách, může poplatník, který je účetní jednotkou provést účetní odpis pohledávky, který nemá žádnou vazbu na zákon o daních z příjmu. V tomto případě se účetní odpis pohledávky, jež není výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, zachycuje v účtové skupině 54 – Jiné provozní náklady. O tento účetní náklad je nutné upravit (zvýšit) výsledek hospodaření ve smyslu § 23 odst. 3 zákona

o daních z příjmů. Účetním odpisem pohledávka právně nezaniká, ale je účetní jednotkou nadále sledována v podrozvahové evidenci (Zákon č. 593/1992 Sb.).

Pokud by účetně, tj. nedaňově odepsaná pohledávka byla uhrazena, tato úhrada bude zaúčtována ve prospěch výnosů na analytickém účtu 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek, z nichž však nebude odvedena daň. Mohou totiž nastat dvě varianty. Pokud by došlo k uhrazení ve stejném zdaňovacím období, kdy byla pohledávka ještě před úhradou účetně odepsána do nákladů, odpis pohledávky by byl daňově uznatelný podle § 24 odst. 2 písm. c) zákona o daních z příjmu, dle kterého jsou daňově uznatelným nákladem výdaje nedaňové, a to jen do výše příjmů s nimi souvisejících za podmínky, že se jedná o výnosy i náklady ve stejném zdaňovacím období. V případě úhrady v některém z následujících období bude postupováno dle § 23 odst. 4 písm. e) zákona o daních z příjmů, kdy se do daňového základu nezahrnují částky zaúčtované do výnosů, pokud souvisejí s náklady neuznatelnými v předchozích zdaňovacích obdobích jako daňové náklady, a to maximálně do výše těchto neuznatelných výdajů z předchozích zdaňovacích období (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Nejčastěji jsou odpisy účtovány na analytickém účtu 546 – Odpis pohledávky jako náklad na straně Má dáti. Souvztažně je snížen účet 311 – Odběratelé, jelikož dochází, ke snížení pohledávky ze strany odběratele na straně Dal (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

1.1.4 Vykazování pohledávek

Pohledávky se vykazují ve třech základních částech účetní závěrky, kterými jsou rozvaha, výkaz zisků a ztráty a příloha účetní závěrky. V rozvaze se vykazují odděleně pohledávky krátkodobé a dlouhodobé podle doby splatnosti. Pokud od data účetní závěrky uplyne více než 365 dnů, vykazují se pohledávky jako dlouhodobé. Pro účely výkaznictví je nutno dlouhodobé pohledávky s dobou splatnosti kratší než 1 rok vyúčtované na účtové třídě 3 – Zúčtovací vztahy, přetřídít do rozvahových položek krátkodobých pohledávek, což zajistí vazbu mezi účty účtového rozvrhu a jednotlivými řádky rozvahy. V rozvaze lze pohledávky vidět přímo, na rozdíl od výkazu zisku a ztráty, kde se promítnou prostřednictvím výsledkové účetní operace, která nastává již při vzniku pohledávky, zaúčtováním pohledávky na příslušný majetkový účet na straně Má dáti a na výnosový účet na stranu Dal (Ryneš, 2017).

Dlouhodobé pohledávky se v rozvaze vykazují v položce C. II. 1, krátkodobé v C. II. 2, a pohledávky za upsaný základní kapitál jako první v oddílu A (Ryneš, 2017).

Pohledávky se v rozvaze vykazují ve čtyřech sloupcích. Vlivem opravné položky se v účetnictví nezmění nominální hodnota pohledávky. Tuto původní hodnotu ukazují první sloupec rozvahy – brutto hodnota. Tedy, i pokud je vytvořena opravná položka ve výši 100 % hodnoty pohledávky, nezmizí tato pohledávka z účetnictví ani z výkazu, bude nadále evidována v původní výši. Vytvořená opravná položka se nachází ve sloupci korekce. Ve čtvrtém sloupci je uvedena hodnota za minulé účetní období (Ryneš, 2017).

1.1.5 Dopady nedobytných pohledávek

Jestliže dodavatel eviduje nedobytnou pohledávku, přichází s ní přímo o náklady, které vynaložil na pořízení zboží nebo materiálu a v případě, že se jedná o plátce DPH, také o odvedenou DPH z tržeb a daň z příjmů. Dále přichází samozřejmě také o marži, která byla určena na pokrytí režijních nákladů a zisku. Pokud však poplatník splní několik předpokladů, lze u nedobytných pohledávek využít úspory na dani z příjmů v podobě tvorby opravných položek (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

1.1.6 Dopady pozdě uhrazených pohledávek

Pokud odběratel neuhradí pohledávku v době její splatnosti, je nutné na straně dodavatele tuto situaci řešit využitím vlastních rezerv a v případě nedostatku peněžní hotovosti, využít financování z cizích zdrojů, např. formou krátkodobého úvěru nebo kontokorentu. Dodavatelé však následně vznikají další náklady v podobě bankovních úroků. Pozdě hrazené pohledávky, mohou na straně dodavatele, vést až k druhotné platební neschopnosti, jež má negativní vliv na vztahy uvnitř podniku i na jeho okolí. Náklady, v podobě zaplaceného úroku, spojené s pozdě uhrazenými pohledávkami se projeví ve výkazu zisku a ztráty i cash flow (Kislingerová a kol., 2010).

1.1.7 Zápočet pohledávek

Započtení pohledávky je další možnou formou její úhrady. Předpokladem zápočtu je existence pohledávky a zároveň závazku k téže osobě. Vzájemná plnění musí být stejného druhu, ale pohledávka může vzniknout z odlišných operací. Zápočet lze provést ve chvíli, kdy vznikne jedné straně právo na uspokojení vlastní pohledávky nebo povinnost splnit dluh.

Zákon o účetnictví § 7 odst. 6 uvádí „že účetní jednotky jsou povinny účtovat o aktivech

a pasivech, jakož i o finančních prostředcích státního rozpočtu a finančních prostředcích rozpočtů územních samosprávných celků, nákladech a výnosech v účetních knihách a zobrazovat je v účetní závěrce samostatně bez jejich vzájemného zúčtování“ (Zákon č. 563/1991Sb., o účetnictví, str. 2803).

Vyhláška č. 500/2002 Sb. specifikuje případy, kdy se nejedná o vzájemné zúčtování a zápočet je tedy možný, např. u zápočtu dobropisů, vratek na dani, rezerv, opravných položek nebo inventarizačních rozdílů. Ve vyhlášce v § 58 odst. 3 je stanoveno, že *„v případě účtování o započtení pohledávek ve smyslu občanského zákoníku se nejedná o vzájemné zúčtování, a proto je možné v účetnictví vzájemný zápočet pohledávky a závazku zobrazit“ (Vyhláška č. 500/2002 Sb., str. 9705).*

Občanský zákoník (dále jen ObčZ) dále uvádí podmínky, při kterých lze, nebo naopak nelze pohledávky započíst. K započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit před soudem, naopak pohledávku nejistou nebo neurčitou není možné započíst.

Jelikož pohledávky nejsou obvykle ve stejné hodnotě, zůstává v účetnictví jednoho subjektu část pohledávky neuhrazena, u druhého část poptávána a následně uhrazena jiným způsobem.

1.2 Pohledávky z daňového pohledu

Problematiku pohledávek z daňového hlediska upravuje zákon č. 593/1992 Sb. o rezervách a dále zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů.

Daňová legislativa v mnoha ohledech doplňuje a koresponduje s právním a účetním pohledem a zmírňuje dopady zdaňování nepřijatých úhrad v případech, kdy pohledávka není uhrazena ve lhůtě splatnosti. Daňový pohled na pohledávky je důležitý především z pohledu výnosů, které jsou účtovány v šesté účtové třídě a u daňového poplatníka předmětem zdanění účetní jednotky, přestože firma tyto peněžní prostředky reálně neobdržela.

Tyto negativní dopady lze zmírnit daňovými opravnými položkami nebo daňovými odpisy pohledávek. Důležitá je však skutečnost, že daňově lze zvýhodňovat jen pohledávky právně nezpochybnitelné (Drbohlav a Pohl, 2011).

1.2.1 Daňové opravné položky

„Pojem „odpis pohledávky“ představuje přímé snížení její hodnoty např. na účtu 311 s promítnutím odepsané částky do nákladů. Tento krok je nevratný a nelze už počítat

s tím, že by se částečně odepsaná pohledávka na aktivním účtu vrátila do původní hodnoty“ (Bařinová a Vozňáková, 2007, str. 77).

Tvorba zákonných opravných položek není povinná, ale představuje možnost poplatníka snížit svůj daňový základ. Jejich uznání se nelze dodatečně domáhat.

Na rozdíl od účetních opravných položek, které vyjadřují v dané chvíli co možná nejobektivnější hodnotu pohledávky a zároveň zachycují pozici věřitele vůči dlužníkovi a jejichž tvorba má i přes snahu o poctivý obraz účetnictví spíše subjektivní charakter, garantují daňové opravné položky, pomocí systému založeného na jednoznačných a kontrolovatelných pravidlech, srovnatelný soubor pravidel, na jejichž základě mohou poplatníci uplatňovat daňově účinné náklady (Bermanová a Knight, 2011).

Opravnými položkami jsou podle § 2 odst. 2 zákona o rezervách opravné položky vymezené tímto zákonem, „vytvořené k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek splatných po 31. prosinci 1994 a zaúčtované podle zvláštního právního předpisu nebo pohledávek vedených v prokazatelné evidenci podle § 3 odst. 3“. Pro účely tohoto zákona se rozvahovou hodnotou pohledávky rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena pohledávky zaúčtovaná na rozvahových účtech poplatníka bez vlivu změny reálné hodnoty nebo vedená v prokazatelné evidenci podle § 3 odst. 3“ (Marková, 2017, str. 91).

Opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám, o kterých bylo při jejich vzniku účtováno ve výnosech, a takto vzniklý příjem nebyl podle zvláštního právního předpisu příjmem osvobozeným od daně z příjmů nebo nezahrnovaným do základu daně z příjmů, či základu daně pro zvláštní sazbu daně (Marková, 2017).

Opravné položky se netvoří k pohledávkám vzniklým z titulu držení cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty společnosti, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, k pohledávkám nabytým bezúplatně a k souboru pohledávek (Marková, 2017).

Plátce DPH vytváří opravné položky z celé hodnoty pohledávky, včetně DPH.

Při tvorbě daňových opravných položek je pohledávka zaúčtována na stranu Dal na účet 391 – Opravná položka k pohledávkám, souvztažně na straně Má dáti účtu 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek. Opravná položka k pohledávce zaniká dle zákona o rezervách okamžikem, kdy byla uhrazena, nebo pomínuly skutečnosti, kvůli kterým byla zřízena (Ryneš, 2017).

1.2.2 Daňové odpisy pohledávek

Z daňového pohledu jsou odpisy pohledávek snahou daňového poplatníka o snížení daňového základu o nedobytné pohledávky. U poplatníka, který vede účetnictví, dle § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů, se stává daňovým výdajem „*jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně obchodní korporace, a to za předpokladu, že lze k této pohledávce uplatňovat opravné položky podle písmene i) nebo se jedná o pohledávku, ke které nelze tvořit opravnou položku podle právního předpisu upravujícího tvorbu rezerv a opravných položek pro zjištění základu daně z příjmů pouze proto, že od její splatnosti uplynulo méně než 18 měsíců a u pohledávek nabytých postoupením i v případě, že se jedná o pohledávku se jmenovitou hodnotou v okamžiku vzniku vyšší než 200 000 Kč, ohledně které bylo zahájeno rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení za dlužníkem*“ (Marková, 2017, str. 36):

- u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení,
- který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáhána na dědicích dlužníka,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7),
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,
- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Odpis pohledávky na vrub daňových nákladů se dále uznává, je-li v plné výši k pohledávce nebo její části vytvořena opravná položka nebo rezerva podle zákona o rezervách (Marková, 2017):

Aby mohl být odpis daňově účinným, musí být (Marková, 2017):

- o pohledávce účtováno při jejím vzniku ve výnosech (platí i pro pohledávky vzniklé po 31. 12. 2003),

- pohledávka způsobilá k tvorbě zákonných opravných položek (platí i pro pohledávky vzniklé po 31. 12. 2003).

Jednorázový daňový odpis pohledávky není možný tam, kde nelze vytvářet opravné položky (Marková, 2017):

- v případech vymezených v § 2 odst. 2 zákona o rezervách (např. pohledávky z titulu úvěrů a půjček, záloh, ale též z nevyplacených dividend a obdobných plnění, u nichž se daň vybírá srážkou,
- u pohledávek již promlčených,
- u tzv. významných pohledávek (jmenovitá hodnota při vzniku vyšší než 200.000 Kč), s výjimkou těch, u nichž tvorba opravných položek začala před 1. 1. 2008,
- u pohledávek nabytých obchodní společností nebo družstvem na základě vkladu společníků či členů družstev,
- po 1. 7. 1996 (tyto opravné položky nelze tvořit podle § 25 odst. 1 písm. zc) zákona o daních z příjmů).

Ustanovení § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů, kterým se modifikuje jednorázový odpis pohledávek do daňově uznatelných výdajů u poplatníků, kteří jsou účetní jednotkou, explicitně stanoví, že toto ustanovení se nepoužije, pokud účetní hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením byla již odepsána na vrub výsledku hospodaření. Pohledávky zaúčtované v podrozvaze již nelze nikdy dostat do daňových nákladů (Marková, 2017).

Při uplatňování jednorázového odpisu pohledávky je nutno prověřovat, zda k pohledávce není vytvořena zákonná opravná položka. Pokud by vytvořena byla, je třeba ji zrušit ve prospěch nákladů. V případě, že hodnota pohledávky v sobě zahrnuje daň z přidané hodnoty, odpisujeme do nákladů i část pohledávky tvořenou touto daní (DPH je součástí hodnoty pohledávky).

1.3 Zajištění pohledávek

Zajištění pohledávek představuje zmírnění negativních dopadů v případě neuhrazených pohledávek formou a způsobem stanoveným v zákoně, především v případě, že je očekáváno, že by plnění nemuselo být dlužníkem uspokojeno. Problematika zajištění je významnou oblastí řízení pohledávek, kterým je nutné věnovat zvýšenou

pozornost. Základním předpokladem pro získání plnění z pohledávky jsou dostatečné důkazní prostředky. Pokud pohledávka vznikla na základě smlouvy, je pro následné vymáhání důležitý obsah smlouvy, především dodací a platební podmínky.

K zajištění pohledávek slouží celá řada zajišťovacích instrumentů:

- smluvní pokuta,
- ručení,
- zástavní právo,
- směnka,
- dokumentární akreditiv.

1.3.1 Smluvní pokuta

Právní úprava smluvní pokuty je obsažena v § 2005, § 2019 a § 2048 ObčZ.

„Ujednají-li strany pro případ porušení smluvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitém. Zaplacení smluvní pokuty nezavazuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, str. 1244).

„Odstoupení od smlouvy se nedotýká práva na zaplacení smluvní pokuty nebo úroku z prodlení, pokud již dospěl, práva na náhradu škody vzniklé z porušení smluvní povinnosti ani ujednání, které má vzhledem ke své povaze zavazovat strany i po odstoupení od smlouvy, zejména ujednání o způsobu řešení sporů. Byl-li dluh zajištěn, nedotýká se odstoupení od smlouvy ani zajištění“ (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, str. 1240).

Smluvní pokuty se účtují na vrub příslušného účtu v účtové skupině 54 – Jiné provozní náklady, nebo ve prospěch výnosů v účtové skupině 64 – Jiné provozní výnosy, a to bez ohledu na to, zda byly zaplacený či nikoliv.

Naopak z daňového pohledu, jsou daňovým výdajem podle § 24 odst. 2 písm. zi) zákona o daních z příjmů smluvní pokuty, jen pokud byly zaplacený (Marková, 2017).

1.3.2 Ručení

Ručení znamená, že vedle vztahu věřitele a dlužníka existuje ještě třetí osoba ručitele. Vztah ručení vzniká podle § 2018 ObčZ. *„Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže*

dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, stává se dlužníkovým ručitelem. Neprijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat“ (Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník, str. 1241). Základní podmínkou platnosti ručitelského prohlášení je jeho písemná forma a samozřejmě existence platné pohledávky vůči dlužníkovi (Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník).

V obchodních vztazích je zvláštním druhem ručení bankovní záruka, která vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky, jestliže dlužník nesplní závazek. Ručitelem z této záruky je pouze banka. V porovnání s ostatními zajišťovacími instrumenty poskytuje bankovní záruka vyšší míru jistoty a nevyžaduje od věřitele další dodatečné úkony.

Je poskytována komerčními bankami a jde o neodvolatelný závazek banky zaplatit předem určenou sumu peněz v případě nedodržení podmínek smlouvy dodavatelem nebo v případě nezaplacení zboží a služeb odběratelem. Vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, kterou vydává na základě mandátní smlouvy uzavřené mezi bankou a klientem banky.

1.3.3 Zástavní právo

Zástavní právo je všeobecně uznávaným zajišťovacím prostředkem, jehož podstatou je zajištění pohledávky v případě, že dlužník řádně a včas nesplní svůj závazek. V takovém případě lze dosáhnout uspokojení výtěžku zpeněžením konkrétní zástavy.

Zástavní právo plní funkci zajišťovací, neboť podněcuje dlužníka k povinnosti dluh zaplatit a nahrazovací, jež umožňuje věřiteli, v případě nesplnění závazku dlužníkem uspokojit svou pohledávku ze zástavy. Zástavní právo může vzniknout na základě písemné smlouvy, dále vzniká na základě rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví, na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, ale také ze zákona. Předmětem zástavy může být jakýkoliv majetek. Může se jednat o movitou či nemovitou věc, soubor věcí, podnik, pohledávku nebo jiné majetkové právo, cenný papír nebo obchodní podíl (Drbohlav a Pohl, 2011).

1.3.4 Směnka

Směnka je jedním z často používaných zajišťovacích prostředků, především z důvodu jednoduchosti a návratnosti. Jde o převoditelný cenný papír obsahující bezpodmínečný slib zaplatit sjednanou částku v daném termínu.

1.3.5 Dokumentární akreditiv

Dokumentární akreditiv je dle § 2690 nejdůležitějším zajišťovacím prostředkem v zahraničním obchodě. Musí mít vždy písemnou formu. *„Při dokumentárním akreditivu výstavce akreditivu plní oprávněnému, jsou-li mu včas předloženy dokumenty určené akreditivem v souladu s akreditivními podmínkami. To platí i v případě, jsou-li dokumenty předloženy výstavci pověřenému akreditivem. Byl-li dokumentární akreditiv potvrzen, poskytne potvrzující výstavce oprávněnému plnění, jsou-li mu, popřípadě výstavci pověřenému akreditivem, včas předloženy dokumenty“* (Zákon č. 89/2012, Sb., občanský zákoník, str. 1309).

1.4 Vymáhání pohledávek

Vymáhání pohledávek navazuje na proces řízení pohledávek za podmínky, že dlužník nesplní svůj závazek vůči věřiteli. V této etapě může být podnik úspěšný jen za předpokladu, že provádí preventivní opatření proti vzniku pohledávek, plně využívá zajišťovací instrumenty, jež jsou nutné k likvidaci pohledávky, a disponuje potřebnou dokumentací potvrzující její existenci.

1.4.1 Mimosoudní vymáhání

Mezi zajištění pohledávek po splatnosti mimosoudní cestou patří vymáhání pohledávek vlastními prostředky např. zasláním upomínek, využitím služeb externí firmy, postoupením pohledávky a dalšími.

Prvním krokem vymáhání pohledávek věřitelem je telefonický kontakt. V případě neúspěchu se přistupuje k dalšímu kroku mimosoudního vymáhání, kterým je zaslání písemné upomínky. Jedná se o písemnou urgenci úhrady pohledávky dlužníkem, obsahující informaci o úrocích z prodlení, dokumentující snahu o úhradě pohledávky ze strany věřitele.

V případě, že věřitel eviduje větší množství pohledávek, lze využít služeb

specializovaných inkasních společností a agentur. Náklady jsou v tomto případě daňově uznatelným nákladem, jelikož jsou podloženy daňovým dokladem. Naopak v případě vymáhání vlastními silami lze náklady na vymáhání jen těžko vyčíslit a podložit doklady.

1.4.2 Vymáhání soudní cestou

„Pohledávka je z právního hlediska chápána jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku“ (Drbohlav a Pohl, 2011, str. 17).

V případě selhání mimosoudních prostředků vymáhání pohledávek, nebo v případě, že předmětem vymáhání je pohledávka, která má pro společnost zásadní význam, z důvodu vysoké finanční hodnoty, je nutné přejít k vymáhání pohledávek soudní cestou. Jedná se o vymáhání pohledávek formou státního donucení, tzn. provedení úkonu od podání žaloby až po výkon soudního rozhodnutí (Bařinová a Vozňáková, 2007).

Z účetního hlediska, zahájení soudního řízení pro věřitele znamená možnost vytvoření zákonné opravné položky podle § 8a zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách. Pokud se jedná o pohledávku více než 36 měsíců po splatnosti, má věřitel možnost tvorby opravné položky až do výše 100 % hodnoty pohledávky (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů). Soudní poplatky jsou účtovány do nákladů na účet 538 – Ostatní daně a poplatky. Pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti dlužníka uhradit pohledávku, neznamená pro věřitele, že dojde ke skutečnému uhrazení dlužné částky ze strany dlužníka.

V případě, že pohledávka není uspokojena např. z důvodu insolvenčního řízení, je z daňového hlediska pro věřitele nezbytné přihlásit svou pohledávku a poplatník má v tomto případě možnost snížit výsledek hospodaření a tím i daňovou povinnost, prostřednictvím daňově uznatelné opravné položky. V případě ukončení insolvenčního řízení, lze výsledek hospodaření snížit o daňově uznatelný odpis (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

1.5 Postoupení pohledávek

Cese neboli postoupení pohledávky umožňuje dle § 1879-1886 ObčZ věřiteli postoupit celou pohledávku nebo její část smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě. Dochází ke změně v osobě věřitele, nikoli obsahu závazku dlužníka a spolu

s pohledávkou automaticky přechází na nového věřitele i její příslušenství a všechna práva s ní spojená, včetně jejího zajištění, což znamená, že v případě postoupení peněžité pohledávky přecházejí na nového věřitele i úroky a veškeré náklady spojené s vymáháním pohledávky. Pokud jde o pohledávku zajištěnou zástavním právem, má nový věřitel ze zákona postavení zástavního věřitele. Ze zákona nelze postoupit takové pohledávky, které zanikají nejpozději smrtí věřitele nebo jejichž obsah by se změnou věřitele změnil. (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

1.5.1 Postoupení pohledávky z hlediska postupitele

Podle § 24 odst. 2 písm. s) bodu 1 zákona o daních z příjmů se považuje za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky při jejím postoupení, a to do výše příjmů plynoucích z jejího postoupení, zvýšených o vytvořenou opravnou položku nebo rezervu (její část) podle zvláštního zákona, kterým je zákon o rezervách, a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont připadající na zbývající dobu do lhůty splatnosti (Marková, 2017).

Specifická situace vzniká z daňového hlediska v případě sankčních pohledávek, kdy se stejně jako „běžná pohledávka“ při svém vzniku zaúčtuje do výnosů, které současně vstupují do základu daně. Pokud se ale týká daňových dopadů, je nutné vycházet z § 23 odst. 3 písm. b) bodu 1 zákona o daních z příjmů, dle kterého se výsledek hospodaření snižuje o rozdíl, o který smluvní pokuty a úroky z prodlení, poplatky z prodlení, penále a jiné sankce ze závazkových vztahů zúčtované ve prospěch výnosů podle účetních předpisů u poplatníka, který vede účetnictví, převyšují přijaté částky v tomto zdaňovacím období. Do tohoto rozdílu nelze zahrnout částky pohledávek z těchto sankcí, které zanikly v průběhu nebo k poslednímu dni zdaňovacího období. Za zánik pohledávky se pro účely tohoto ustanovení považuje i její postoupení (Marková, 2017).

1.5.2 Postoupení pohledávky z hlediska postupníka

Daňově uznatelným výdajem je podle § 24 odst. 2 písm. s) bodu 2 zákona o daních z příjmů pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením, a to do výše příjmů plynoucích z její úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení a zvýšených o částku vytvořené opravné položky nebo rezervy podle zvláštního zákona a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont připadající na zbývající

dobu do lhůty splatnosti. Výše diskontu se posuzuje podle úrokové sazby obvyklé při poskytování finančních prostředků s odpovídající dobou splatnosti (Marková, 2017).

Z daňového hlediska je porovnáván výnos z postoupené pohledávky s její jmenovitou hodnotou. Pokud vznikne zisk, tak tento zisk vstupuje do základu daně. V případě ztráty, ke které dojde prodejem pohledávky, je tento náklad daňově neuznatelný. Z hlediska daně z přidané hodnoty není postoupení pohledávky zdanitelným plněním.

1.6 Zánik pohledávek

Zánik pohledávek je poslední fází procesu jejich řízení. Jedná se o cílový stav, ke kterému směřují veškeré činnosti probíhající v rámci procesu řízení pohledávek. K zániku pohledávky dochází zpravidla dvěma způsoby. V ideálním případě by mělo dojít k zániku pohledávky jejím řádným a včasným splacením. V opačném případě dochází k jejímu nesplnění. Oba způsoby zániku jsou upraveny a definovány v ObčZ.

Za splnění lze považovat pouze takový zánik pohledávky, který byl proveden (Pelikánová a Hejda, 2010):

- řádnou metodou,
- v řádném objemu,
- ve smluveném místě,
- v určenou dobu.

Pokud dojde k porušení alespoň jedné z těchto podmínek, nelze hovořit o zániku obchodního závazkového vztahu splněním. Základním dokumentem, který definuje specifika zániku obchodního závazkového vztahu je obvykle smlouva mezi věřitelem a dlužníkem, kde mohou být vymezeny i případné varianty zániku, které mohou nastat. Z tohoto důvodu je důležité věnovat jednotlivým typům smluv zvýšenou pozornost a předcházet případným rozporům již při jejich sepsování.

K zániku pohledávky z důvodu jejího nesplnění může dojít například (Lochmanová, 2011):

- odstoupením od smlouvy,
- úhradou odstupného,
- výpovědí smlouvy,
- prekluzí.

V české právní legislativě jsou všechny tyto skutečnosti upraveny pro obchodní

závazkové vztahy v ObčZ.

Zánikem pohledávky vyplývá pro věřitele povinnost vyřadit pohledávku z účetnictví. V praxi se lze setkat i s případy, kdy pohledávka zaniká, aniž by byla splněna nebo započtena. Zde dochází ke zrušení pohledávky bez získání protihodnoty a zánik pohledávky bude účtován jako daňově neuznatelný náklad.

2 Praktická část

Náplní aplikační části práce je analýza problematiky pohledávek ve vybrané společnosti. Aby bylo možno řídit pohledávky z obchodních vztahů efektivně, je nutné vymezit a přiblížit jednotlivé charakteristiky společnosti a její postavení na trhu. Každý obor podnikání je specifický nejen chováním dodavatelů, konkurence a bariérami vstupu, ale také jednáním odběratelů a platební morálkou v daném odvětví.

2.1 Profil společnosti

Název společnosti:	Česká pošta, s. p.
Právní forma:	Státní podnik
Sídlo společnosti:	Praha 1, Politických vězňů 909/4, 225 99
IČ:	47114983
DIČ:	CZ47114983
Zakladatel:	Ministerstvo vnitra České republiky Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7 – Letná

Česká pošta, s. p., (dále jen ČP) je právnickou osobou ve smyslu zákona č. 89/2012 Sb., ObčZ, v platném znění. Její právní a majetkové postavení je upraveno zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, v platném znění. Společnost byla založena Ministerstvem hospodářství České republiky v souladu se zákonem č. 111/1990 Sb., o státním podniku, a to s účinností od 1. 3. 1993. S účinností od 1. 6. 2003 a v souladu s § 3, odst. 1 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, vydalo Ministerstvo informatiky, které dnes vykonává funkci zakladatele, zakládací listinu státního podniku ČP, přizpůsobenou novému zákonu o státním podniku.

Hlavní činností společnosti je provozování poštovních služeb. Podle zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách je ČP držitelem poštovní licence (jejímž obsahem je povinnost zajistit všeobecnou dostupnost základních služeb na celém území České republiky a oprávnění provozovat poštovní služby podle § 18 odst. 2 zákona). Mezi nejzákladnější služby patří přeprava a dodání listovních, balíkových a peněžních zásilek jak ve vnitrostátním, tak i v mezinárodním styku.

Regulátorem základních poštovních služeb je s účinností od 1. 4. 2005 Český telekomunikační úřad. Jeho úkolem je zajištění všeobecné dostupnosti kvalitních základních služeb. ČP zajišťuje též služby obstaravatelského charakteru, jimiž jsou

důchodová služba, bankovní a pojišťovací služby, a též agenda Ministerstva informatiky České republiky spojená s emisí politikou a realizací emisního plánu poštovních známek. Stále většího významu nabývá společnost i na trhu elektronických služeb (hybridní pošta, certifikační autorita). Počet pošt v roce 2016 dosáhl čísla 3 588 a počet zaměstnanců činil v roce 2016 průměrně 29 974. Tím se ČP řadí k největším zaměstnavatelům v České republice.

2.2 Vybrané ukazatele z účetních výkazů společnosti ČP

Na základě analýzy vývoje ukazatelů, dostupných z účetních výkazů společnosti ČP, lze provést hodnocení vývoje hospodaření společnosti v období 2012-2016. Jedná se o ukazatele dostupné z rozvah a výkazů zisků a ztrát společnosti za příslušná účetní období.

Tab. č. 1: Rozvaha podniku Česká pošta s. p. (v mil. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016
AKTIVA CELKEM	26 766	26 679	26 096	22 517	20 849
Dlouhodobý majetek	10 572	11 022	10 248	9 950	9 894
Dlouhodobý nehmotný majetek	617	539	458	335	346
Dlouhodobý hmotný majetek	9 315	9 852	9 492	9 299	9 232
Dlouhodobý finanční majetek	640	631	298	316	316
Oběžná aktiva	16 101	15 546	15 755	12 434	10 884
Zásoby	253	234	224	317	324
Dlouhodobé pohledávky	14	16	20	19	1 317
Krátkodobé pohledávky	2 735	2 425	2 390	3 173	2 866
Krátkodobý finanční majetek	13 099	12 871	13 121	8 925	6 377
Časové rozlišení	93	111	93	133	71

	2012	2013	2014	2015	2016
PASIVA CELKEM	26 766	26 679	26 096	22 517	20 849
Vlastní kapitál	10 281	10 365	10 402	10 492	10 239
Základní kapitál	3 588	3 588	3 588	3 588	3 588
Kapitálové fondy	6 057	6 156	6 238	6 288	6 184
Fondy ze zisku	375	371	369	375	376
VH minulých let					
VH běžného účetního období (+/-)	261	250	207	241	91
Cizí zdroje	15 916	15 716	15 150	11 509	10 070
Rezervy	782	537	357	627	701
Dlouhodobé závazky	272	327	382	326	303
Krátkodobé závazky	14 831	14 817	14 376	10 520	9 066
Bankovní úvěry a výpomoci	31	35	35	36	
Časové rozlišení	569	598	544	516	540

Zdroj: vlastní zpracování, (Výroční zpráva České pošty s. p. za období 2012-2016), 2018

Ekonomické údaje uvedené v tabulce č. 1 zobrazují ucelený pohled na vývoj

hospodaření společnosti v pěti po sobě jdoucích účetních obdobích 2012-2016.

Z hlediska finančního zdraví je zřejmé, že hospodářský výsledek společnosti má v posledním zkoumaném roce klesající tendenci.

Společnost dosáhla v roce 2016 hospodářského výsledku ve výši 91 mil. Kč. Hlavním důvodem meziročního poklesu o 150 mil. Kč bylo odštěpení Odštěpného závodu ICT služby na základě zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku a jeho následné sloučení se státním podnikem Národní agentura pro komunikační a informační technologie, s. p. k 1. 7. 2016.

Významným negativním dopadem na výsledek hospodaření ČP, byl pokles nároku na kompenzaci čistých nákladů univerzální služby o 100 mil. Kč, vyplývající ze zákona o poštovních službách, podle kterého bylo možné od státu nárokovat za rok 2016 nejvýše 600 mil. Kč, zatímco za rok 2015 to bylo 700 mil. Kč.

Současně je snížení hospodářského výsledku společnosti ovlivněno trvalým poklesem poptávky po poštovních službách a rostoucím počtem konkurenčních firem v tomto oboru. Jednou z cest k návratu k rostoucímu trendu jsou úsporná opatření v oblasti nákladů.

Z důvodu vysoké konkurence v odvětví poštovních služeb, bylo nutné, aby společnost přistoupila k modernizaci přepravních zařízení, poštovních poboček a rozšíření přepravních uzlů. Tyto investiční činnosti také významně ovlivnily výsledek hospodaření.

2.3 Vývoj pohledávek v letech 2012-2016

Obsahem této kapitoly je analýza současného stavu pohledávek podniku ČP a následné zobrazení vývoje pohledávek v letech 2012-2016. Veškeré informace jsou čerpány z účetních závěrek ČP. Předmětem analýzy je stanovení podílu pohledávek na oběžných aktivech společnosti, zhodnocení jejich struktury a rozbor ukazatele doby obratu pohledávek.

K 31. 12. 2016 činily pohledávky s dobou splatnosti delší než 5 let 2 mil. Kč a pohledávky po lhůtě splatnosti 335 mil. Kč. Nesplacené pohledávky po splatnosti nejsou zajištěny. Podnik dále z důvodu nedobytnosti, zamítnutí konkurzu a vyrovnání či neuspokojení pohledávek v konkurzním řízení odepsal do nákladů 30 mil. Kč. Zálohy na daň z příjmu zaplacené a nevyúčtované podnikem k 31. 12. 2016 ve výši 48 mil. Kč byly započteny se závazkem na daň z příjmu vytvořeným k 31. 12. 2016 ve výši

22 mil. Kč. Dohadné účty aktivní jsou tvořeny převážně transakcemi týkajícími se mezinárodního poštovního provozu, přičemž zůstatky z těchto transakcí k 31. 12. 2016 činily 933 mil. Kč. Jednotlivými poštovními správami dosud nepotvrzené provozní odpočty o příchozích poštovních zásilkách jsou na základě provozních statistik zaúčtovány do dohadných položek aktivních se souvztažným zápisem na účty Tržby za prodej výrobků a služeb. K 31. 12. 2016 je součástí dohadných položek aktivních (vykázaných v části dlouhodobých pohledávek) také částka kompenzace čistých nákladů na poskytování základních poštovních služeb ve výši 1 300 mil. Kč, která je klasifikována jako dlouhodobá, jelikož se jedná o proces, který zaujímá delší časové období.

Hodnocení podílu pohledávek na oběžných aktivech společnosti je důležité především pro vytvoření kompletní představy o stavu a struktuře pohledávek. Vztah pohledávek a oběžných aktiv je důležitý především pro kompletní porozumění problematice pohledávek a zjištění souvislostí mezi hospodařením společnosti a objemem pohledávek. Struktura a podíl jednotlivých oběžných aktiv jsou shrnuty v následující tabulce.

Tab. č. 2: Podíl pohledávek na oběžných aktivech společnosti Česká pošta s. p. (v mil. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016
Dlouhodobé pohledávky	14	16	20	19	1 317
Pohledávky z obchodních vztahů	3	4	6	5	2
Pohledávky za ovládanými a řízenými osobami			4	5	5
Dohadné účty aktivní					1 300
Jiné pohledávky	11	12	10	9	10
Krátkodobé pohledávky	2 735	2 425	2 390	3 173	2 866
Pohledávky z obchodních vztahů	1 626	1 409	1 266	1 234	1 319
Pohledávky za ovládanými a řízenými osobami	18	25		15	8
Pohledávky za společníky	2	4	17	14	20
Stát – daňové pohledávky	145	77	2	1	26
Ostatní poskytnuté zálohy	124	148	197	213	232
Dohadné účty aktivní	770	694	832	1 635	1 182
Jiné pohledávky	50	68	76	61	79

Zdroj: vlastní zpracování, (Výroční zpráva České pošty s. p. za období 2012–2016), 2018

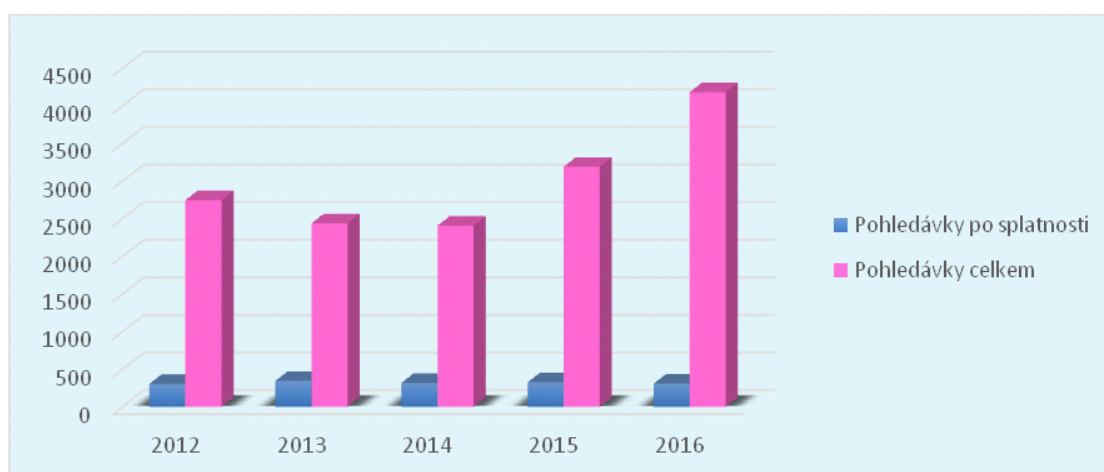
Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že vývoj pohledávek se za jednotlivá sledovaná období nijak výrazně nemění, s výjimkou roku 2015, kdy je součástí dohadných položek

aktivních částka kompenzace čistých nákladů na poskytování základních poštovních služeb ve výši 700 mil. Kč a roku 2016, kdy částka této kompenzace dosahuje výše 1 300 mil. Kč. Tyto pohledávky jsou klasifikovány jako dlouhodobé, jelikož se jedná o proces, trvající delší časové období.

U krátkodobých pohledávek jsou dohadné účty aktivní tvořeny převážně transakcemi týkajícími se mezinárodního poštovního provozu. Jednotlivými poštovními správami dosud nepotvrzené provozní odpočty o příchozích poštovních zásilkách jsou na základě provozních statistik zaúčtovány do dohadných položek aktivních se souvztažným zápisem na účty tržby za prodej výrobků a služeb.

Následující graf zobrazuje průběh pohledávek po splatnosti vztahující se k průběhu celkových pohledávek ve všech sledovaných letech.

Obrázek č. 1: Vývoj pohledávek po lhůtě splatnosti v poměru k celkovým pohledávkám (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (Výroční zpráva České pošty s. p. za období 2012-2016), 2018

Z výše uvedeného grafu je patrné, že podíl pohledávek po splatnosti tvoří jen malou část z celkového objemu pohledávek společnosti ČP a hodnota tohoto podílu je ve všech sledovaných letech na stejné výši. Tento trend se společnosti daří udržet díky propracovanému systému opatření, eliminujícímu vznik pohledávek po splatnosti.

2.3.1 Doba obratu pohledávek

Doba obratu pohledávek ukazuje, jak dlouho, kolik dní, se majetek podniku vyskytuje ve formě pohledávek, resp. za jak dlouhé období jsou pohledávky v průměru splaceny.

K výpočtu doby obratu pohledávek byl použit vzorec:

$$\text{DOP} = \text{P}/\text{T} \times 360 \text{ dní}$$

[1]

kde: DOP ... doba obratu pohledávek

T ... tržby

P ... pohledávky

Tab. č. 3: Doba obratu pohledávek (v mil. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016
Obrat pohledávek (ve dnech)	50	46	46	60	84

Zdroj: vlastní zpracování, (Výroční zpráva České pošty, s. p. za období 2012–2016), 2018

Z důvodu snížení výnosů dochází trvale k růstu doby obratu pohledávek z 50 na 84 dní v posledním sledovaném roce. Z pohledu budoucího to není pro podnik příliš pozitivní bilance, neboť dochází ke zpomalení přeměny těchto pohledávek na peněžní prostředky, a tím vzniká nesoulad v disponibilních financích.

2.4 Analýza řízení pohledávek v podniku Česká pošta, s. p.

Řízení pohledávek je činnost podniku zaměřující se na jejich optimalizaci od preventivních opatření proti jejich vzniku až po jejich vymáhání.

Pro analýzu pohledávek společnosti ČP je použito posledních 5 uzavřených účetních období a vstupní data jsou čerpána z účetní závěrky podniku a z podnikového účetního systému SAP. Pomocí získaných dat je proveden rozbor pohledávek z účetního a daňového hlediska. Následně jsou zde popsány kroky, které podnik uplatňuje při vymáhání pohledávek, až po jejich zánik.

Při zpracování praktické části je využito poznatků získaných při zpracování teoretické části práce a poukázáno na případné odchylky od teoretického rámce.

2.4.1 Členění pohledávek

Pohledávky jsou s ohledem na způsob jejich vzniku členěny na:

- Pohledávky z obchodních vztahů* – podnětem ke vzniku pohledávky je plnění plynoucí z obchodního vztahu.

Jedná se o pohledávky za tuzemskými i zahraničními odběrateli mimo pohledávek

z mezinárodního odpočtu, jejichž správa a vypořádání se řídí akty Světové poštovní unie.

b) *Neobchodní pohledávky* – ostatní pohledávky, jejichž vznik nevyplývá z obchodních vztahů a jedná se zejména o:

- pohledávky za zaměstnanci z titulu např. přeplatků mezd, ze sociálního a zdravotního zabezpečení, pohledávky vzniklé z titulu odpovědnosti za škody způsobené zaměstnavateli, soukromých telefonních hovorů, soukromých jízd, stravné, fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP), atd.,
- pohledávky za státním rozpočtem (např. přeplatky a vratky daní a poplatků),
- pohledávky z prodeje nemovitých a movitých věcí,
- pohledávky z pronájmu nemovitých a movitých věcí a ze služeb s nájmem spojených,
- pohledávky z emitovaných dluhopisů,
- pohledávky z nakoupených opcí,
- odložená daňová pohledávka,
- pohledávky za dlužníky z titulu náhrady škody, trestné činnosti, atd.

Základním kritériem pro členění pohledávek v účetnictví dle § 10 a § 11 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále jen vyhláška č. 500/2002 Sb.) je doba jejich splatnosti.

Rozlišení pohledávek v případě dohodnutých splátek z hlediska času:

- a) *Krátkodobá pohledávka* – splátky pohledávek, které mají v okamžiku, ke kterému je sestavena účetní závěrka, dobu splatnosti 1 rok a kratší (12 a méně splátek v případě sjednaných měsíčních splátek).
- b) *Dlouhodobá pohledávka* – splátky pohledávek, které mají v okamžiku, ke kterému je sestavena účetní závěrka, dobu splatnosti delší než 1 rok (13 a více splátek v případě sjednaných měsíčních splátek).

Na konci roku má příslušná organizační jednotka sekce účetnictví (dále jen SÚ) povinnost přeúčtovat splátky s dobou splatnosti 1 rok a kratší na krátkodobé pohledávky.

2.4.2 Účtování pohledávek

Pohledávky se účtují na příslušné syntetické a analytické účty podle stanovené doby splatnosti počítané ode dne vzniku předmětného vztahu (splnění dodávky, den poskytnutí půjčky či zálohy apod.). V rozvaze jsou pohledávky krátkodobé a dlouhodobé vykazovány samostatně.

Pohledávky jsou v rozvaze účtovány na příslušných analytických účtech účtové třídy 3 prostřednictvím jednotlivých modulů účetního systému SAP/ERP:

- a) automatickými vstupy při vystavování odběratelských faktur v modulu SAP/SD prostřednictvím zakázek vytvořených za produkty poskytované ČP (zakázky, služby, materiál, popř. interní fakturace),
- b) automatickými vstupy při zpracování mezd v modulu HR,
- c) přímými vstupy v modulu SAP/FI na základě smluv, požadavků na vystavení faktury, příkazů k zaúčtování a souvisejících podkladů od věcně příslušných organizačních jednotek (dále jen OJ), nebo od škodní komise, popř. jiných účelově a na základě řídicího aktu vzniklých komisí.

Pohledávka je evidována v rozvahové účetní evidenci od okamžiku vstupu do účetního software ČP prostřednictvím některého z výše uvedených způsobů. První účetní doklady, účetní evidence a správa pohledávek je vedena a archivována v účetním oddělení. Za včasné předložení a správnost všech podkladů k zaúčtování pohledávek odpovídají ty příslušné OJ, které spravují smluvní vztah, ze kterého pohledávka vznikla. Za účtování o pohledávkách do i po době splatnosti včetně dodržení podmínek zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění odpovídá účetní oddělení (dále jen ÚO).

2.4.3 Oceňování pohledávek

Pohledávky z obchodních vztahů, finančních a jiných vztahů se oceňují při jejich vzniku jmenovitou hodnotou.

V případě pohledávek odkoupených od jiných osob (fyzických nebo právnických) se tyto oceňují obvykle cenou výrazně nižší než jmenovitou hodnotou (podle předpokladu její vymahatelnosti). Tyto pohledávky je nutno ocenit minimálně pořizovací cenou. Součástí této pořizovací ceny jsou i přímé náklady související s pořízením, např. náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny

právníkům, provize apod.

2.4.4 Správa pohledávek

Každá věcně příslušná OJ, která daný smluvní vztah uzavírala a spravuje, nebo do jejíž působnosti patří ochrana majetkových zájmů ČP, jejichž poškozením pohledávka vznikla nebo ta, která hospodaří s majetkem, s nímž pohledávka souvisí, vede originální písemnou dokumentaci ke smluvnímu vztahu (např. smlouva, dohoda, dodatek ke smlouvě, zápisy z jednání s dlužníkem, zápisy telefonních hovorů s dlužníkem apod.). Věcně příslušné OJ jsou povinny ve spolupráci s účetním oddělením a oddělením controllingu sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky.

Účetní správou pohledávek ČP je pověřen odbor účetnictví pohledávek (dále jen OÚP), který účtuje o vzniku pohledávek a jejich vypořádání v rámci doby splatnosti nebo po splatnosti. Současně sleduje, zda spravovaná pohledávka není promlčená, tj. nepřesáhne stanovenou délku promlčecí doby (§ 629-653 ObčZ).

Za účetní správu pohledávek se považuje organizování vymáhání pohledávek v mimosoudní fázi, nebo soudní fázi vymáhání prostřednictvím externí inkasní společnosti nebo právním oddělením. Pokud se jedná o pohledávky účetně vedené v jiných OJ, účetní správa pohledávek začíná okamžikem prokazatelného předání do OÚP.

Pověření zaměstnanci jednotlivých věcně příslušných OJ, které smluvní vztahy spravují, sledují vývoj platební morálky klientů na základě měsíčních podkladů zpracovaných odborem controllingu pro oblast obchodních pohledávek, OÚP pro oblast ostatních pohledávek. Divize správy majetku (dále jen DSM) je povinna sledovat, zda nájemce včas a řádně plní své závazky vyplývající z nájemních smluv k nájůmům bytů nebo na prostory sloužící k podnikání. Pokud nájemce neplní včas a řádně své závazky, ÚO zasílá upomínku. V případě neplacení nájemného je DSM povinna ukončit nájemní vztah, s přihlédnutím ke konkrétním smluvním podmínkám, v termínech, které jsou stanoveny vnitřní směrnici.

ČP má ve své vnitřní směrnici (2018) obsažena pravidla pro:

- upomínání dokladů se zákonnými nebo smluvními sankcemi,
- faktoring (mimosoudní i soudní vymáhání externí inkasní společností),
- uzavírání splátkových kalendářů,
- realizaci zápočtů,

- soudní vymáhání právním odborem,
- prominutí dluhu a upuštění od vymáhání včetně rozhodovacích pravomocí.

Pro účetní a daňové vypořádání pohledávek a opravných položek k pohledávkám je nutné, aby právní odbor informoval nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy tuto skutečnost zjistil, písemně odbor účetnictví dle vnitřní směrnice ČP (2018) o:

- jednorázovém daňovém odpisu pohledávky,
- promlčení či zániku neuhrazené pohledávky,
- přihlášení pohledávky do úpadku ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku,
- zahájení rozhodčího, soudního nebo správního řízení v souvislosti s vymáháním pohledávky za podmínky, že ČP se tohoto řízení řádně účastní, a dále o ukončení a výsledku tohoto řízení,
- označení osoby, která odpovídá ČP za škodu tak, jak o tom bylo pravomocně rozhodnuto soudem, rozhodcem, správním či jiným orgánem.

2.4.5 Úhrada pohledávky

ObčZ stanovuje v § 1932 a § 1933 pořadí placení dluhu takto:

- a) Má-li dlužník plnit na jistinu, úroky a náklady spojené s uplatněním pohledávky, započte se plnění nejprve na:
  - náklady již určené,
  - pak úroky z prodlení,
  - poté sjednané úroky,
  - nakonec na jistinu.
- b) Pořadí může být změněno, pokud dlužník projeví při plnění svého závazku jinou vůli. Pokud určí dlužník, že plní nejprve na jistinu, úročí se již známé náklady a již stanovené úroky.
- c) Je-li dlužník dlužen z několika závazků k plnění stejného druhu a neurčí-li při plnění, na který dluh plní, započte se plnění nejprve na závazek, o jehož splnění věřitel dlužníka již upomenul, jinak na závazek nejméně zajištěný. Při stejné míře zajištění několika závazků se plnění započte nejprve na závazek nejdříve splatný.
- d) Na náhradu škody se placení započte až po splnění závazku, jehož porušením povinnost k náhradě škody vznikla, neurčí-li dlužník něco jiného.

Z výše uvedeného vyplývá, že vůle dlužníka má před zákonnou úpravou přednost, je tedy nutné, aby SÚ vyhodnocovala každou pohledávku po splatnosti ve vztahu k přijatému plnění samostatně, a to ve spolupráci s věcně příslušnou OJ, v jejíž správě je příslušný smluvní vztah a jež je povinna bez odkladu poskytovat sekci účetnictví aktuální znění smluvní dokumentace, resp. každý písemný pokyn dlužníka k jinému než zákonnému postupu ohledně použití poukávané platby.

2.4.6 Pohledávky z titulu náhrady škody

Pohledávka z titulu náhrady škody způsobené ČP vzniká dnem vzniku práva ČP na určité plnění od dlužníka a dlužníkovi zároveň tímto vzniká povinnost toto právo splnění dluhu uspokojit. Obě strany tohoto vztahu musí být jednoznačně určitelné.

Pohledávka z titulu náhrady škody je dle vnitřní směrnice ČP (2018) splatná:

- dnem, který je s dlužníkem sjednán, přičemž na žádost dlužníka lze sjednat plnění i ve splátkách,
- dnem, který ČP určí prostřednictvím věcně příslušné OJ ve výzvě k náhradě škody,
- pokud není splatnost sjednána nebo jinak stanovena (např. zákonem nebo soudním rozhodnutím), bez zbytečného odkladu po výzvě věřitele.

K pohledávkám vzniklým z titulu náhrady škody nelze tvořit opravné položky, pokud s dlužníkem není písemně sjednáno datum splatnosti náhrady škody (nelze stanovit dobu, která uběhla od sjednané doby splatnosti). Datum splatnosti náhrady škody stanovené rozhodnutím soudu nelze považovat za sjednání doby splatnosti. Pokud je s dlužníkem písemně sjednáno datum splatnosti náhrady škody a soud v následujícím řízení určí jiné datum splatnosti náhrady škody, není tím pro daňové účely zrušen původní sjednaný termín úhrady mezi ČP a dlužníkem a lze tvořit opravné položky k pohledávce (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

ÚO provádí na základě podkladů od odborných útvarů, pravidelný monitoring pohledávek dle splatnosti. Následující tabulka zobrazuje aktuální stav pohledávek ke dni 31. 12. 2017 a jejich podrobnou analýzu dle věkové struktury a zároveň poskytuje meziroční srovnání se stavem pohledávek ke konci roku 2016.

Tab. č. 4: Pohledávky ČP dle splatnosti (v Kč)

	k 31. 12. 2017	k 31. 12. 2016	rozdíl
Pohledávky celkem	4 930 584 250	4 185 923 805	744 660 446
Do lhůty splatnosti celkem	4 516 350 807	3 877 375 936	638 974 871
Do 1 roku	2 692 717 511	2 559 979 391	132 738 119
1–5 let	1 823 043 873	1 315 679 545	507 364 328
> 5 let	589 423	1 716 999	-1 127 576
Po lhůtě splatnosti celkem	414 233 443	308 547 869	105 685 575
• do 30 dnů	200 189 424	101 581 843	98 607 581
• do 60 dnů	17 857 147	16 614 459	1 242 688
• do 90 dnů	5 891 586	4 691 250	1 200 336
• do 180 dnů	7 388 824	14 011 810	-6 622 986
• nad 180 dnů	137 938 050	128 851 551	9 086 499
• konkurz	44 968 411	42 796 955	2 171 456

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní dokumenty podniku Česká pošta, s. p.), 2018

Dle výše uvedených údajů je v roce 2017 oproti roku 2016 patrný růst objemu pohledávek do splatnosti. V roce 2017 se také zvýšil podíl pohledávek po splatnosti ve lhůtě do 30, 60 a 90 dnů, ale současně se podařilo eliminovat objem pohledávek po splatnosti do 180 dnů. Významný podíl však stále tvoří pohledávky po splatnosti nad 180 dnů, a proto bylo nutné zavést opatření vedoucí k jejich eliminaci.

Pro zamezení nárůstu pohledávek po splatnosti byl zřízen odbor datové modely, metodika a systém controllingu (dále jen DMMS), který pravidelně měsíčně zpracovává údaje ze systému SAP/ERP do reportů, které generují informace o zákaznících, jejichž pohledávky jsou po splatnosti podle stanovených kritérií. Prostřednictvím systému SharePoint předává tyto reporty věcně příslušným OJ, jež dané portfolio spravují. Tento postup upravuje nová vnitřní směrnice ČP, která odboru DMMS ukládá u pohledávek, které jsou více než 10 dní po splatnosti a v hodnotě vyšší než 50 Kč provádět tyto reporty denně. Každodenní aktualizace slouží pro účely sledování režimu kompletace a včasného předávání dokumentace k jednotlivým případům v rámci ČP. Na základě údajů ze systému SharePoint je následně odbor účetnictví (dále jen ÚČT) povinen u těchto pohledávek zasílat dlužníkovi písemnou upomínku a jednou za deset dní zpracovat report s přehledem dlužníků s pohledávkami v hodnotě vyšší než 50 tis. Kč, kteří byli předáni odborným útvarům ke kompletaci podkladů pro soudní vymáhání a předání na PR.

Nová vnitřní směrnice také upravuje správu pohledávek v režimu 15-45 dní po splatnosti a s hodnotou nepřesahující 50 tis. Kč, které jsou předávány Externí inkasní společnosti k mimosoudnímu vymáhání. ÚČT předává soubory těchto pohledávek minimálně ve dvouměsíčních termínech dle harmonogramu měsíčních uzávěrek a v souladu se smlouvou, uzavřenou mezi Externí inkasní společnostmi a ČP. Před implementací směrnice podléhala celá správa těchto pohledávek OÚP.

U pohledávek 15-60 dní po splatnosti a přesahujících částku 50 tis. Kč, byla novou směrnicí přenesena odpovědnost za mimosoudní vymáhání pohledávky na odborný útvar, který spravuje smluvní vztah, ze kterého pohledávka vznikla. Ten je povinen aktivně kontaktovat dlužníka výzvou k zaplacení, nebo řešení pohledávky po splatnosti. Pokud existuje možnost postupné úhrady pohledávky ve splátkách a tato možnost je pro ČP výhodná či přijatelná, je odborný útvar povinen, v případě potřeby ve spolupráci s PR, uzavřít s dlužníkem takovou dohodu, a to vždy v rámci pravidel pro plnění pohledávky po splatnosti ve splátkách.

Odboru PR jsou dle nové směrnice předávány k právnímu vymáhání jen pohledávky přesahující 60 dní po splatnosti, a jejichž hodnota je vyšší než 50 tis. Kč. Dlužníkovi je následně zaslána předžalobní upomínka.

Zavedení nových pravidel správy pohledávek po splatnosti a převedení odpovědnosti za evidenci pohledávek na specializovaný odbor, by mělo přispět k efektivnějšímu řízení pohledávek po splatnosti a eliminaci jejich objemu.

2.5 Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky k pohledávkám lze vytvářet jen k pohledávkám zaúčtovaným v účetnictví v souladu s platnou legislativou, zejména s ohledem na zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně z příjmu v platném znění. Výše celkové opravné položky k pohledávce nesmí převýšit rozvahovou hodnotu pohledávky, ke které byla vytvořena. Účet opravných položek nesmí mít aktivní zůstatek. Pokud se jedná o pohledávku nabytou postoupením, za rozvahovou hodnotu pohledávky se považuje pořizovací cena pohledávky. Za účelem tvorby opravných položek jsou data z tabulky č. 4 použita k detailnějšímu rozboru pohledávek po splatnosti.

Tab. č. 5: Detailní rozbor pohledávek ČP po splatnosti k 31. 12. 2017 (v Kč)

Pohledávky po lhůtě splatnosti nad 184 dnů	137 938 050
• rozmezí DPS od 180 do 365	14 367 497
• rozmezí 366-549 DPS (nad 12 měsíců)	12 427 703
• rozmezí 550-731 DPS (nad 18 měsíců)	18 539 428
• rozmezí 732-915 DPS (nad 24 měsíců)	10 465 607
• rozmezí 916-1096 DPS (nad 30 měsíců)	18 288 664
• nad 1097 DPS (nad 36 měsíců)	63 849 151

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní výkazy podniku Česká pošta, s. p.), 2018

2.5.1 Účtování opravných položek

Opravné položky se tvoří na vrub příslušného analytického účtu 558 (daňově uznatelný náklad), nebo 559 (daňově neuznatelný náklad) a ve prospěch příslušného analytického účtu opravných položek 391. Opravná položka se při jejím použití, nebo rozpuštění, zruší na vrub účtu opravných položek 391 a ve prospěch účtu 558, nebo 559. Pokud má dojít ke zvýšení nebo snížení opravné položky již vytvořené v minulých letech, opravná položka se nezruší, ale pouze dotvoří nebo sníží na příslušnou novou výši.

Opravné položky k pohledávkám ČP tvoří, používá, resp. rozpouští SÚ průběžně po zjištění skutečností rozhodných pro jejich tvorbu, použití či rozpuštění, a to v průběhu zdaňovacího období, nejpozději však k datu roční účetní závěrky.

Opravnou položku je nutné vytvořit v maximální výši, a to z důvodu daňové optimalizace odpisu pohledávky. Opravnou položku je možné zrušit až po odpisu pohledávky, protože pro využití daňového odpisu do výše vytvořené daňové opravné položky je nutné, aby tato opravná položka existovala v okamžiku odpisu.

Pohledávky za společnostmi, které vstoupily do likvidace podle ObčZ, mohou být pokryty pouze opravnými položkami pro případy, kdy není splněna podmínka zahájení soudního, správního nebo rozhodčího řízení.

Následující tabulka zobrazuje analýzu stavu opravných položek k pohledávkám v průběhu sledovaných let.

Tab. č. 6: Opravné položky k pohledávkám (v mil. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016
Opravné položky k pohledávkám (nedaňové)					
Zůstatek k 1. 1.	56	62	81	109	138
Tvorba	35	61	53	63	64
Rozpuštění	-29	-42	-25	-34	-56
Zůstatek k 31. 12.	62	81	109	138	146
Opravné položky k pohledávkám – zákonné (daňové)					
Zůstatek k 1. 1.	20	26	33	38	38
Tvorba	18	20	21	16	29
Rozpuštění	-12	-13	-16	-16	-35
Zůstatek k 31. 12.	26	33	38	38	32

Zdroj: vlastní zpracování, (Výroční zpráva České pošty, s. p. z období 2012–2016), 2018

2.5.2 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku nepřesáhne částku 200 tis. Kč a jejichž tvorba je daňově uznatelným nákladem, tvoří ČP v období, za které se podává daňové přiznání, pokud od konce sjednané lhůty splatnosti uplynulo více než 6 měsíců, ve výši 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Pokud však má ČP současně k dlužníkovi splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků, nesmí opravné položky tvořit (Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách).

Vyšší opravné položky, než je stanoveno výše, tvoří ČP k pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení podle § 14 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů v platném znění, soudní nebo správní řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., o správním řízení, správní řád v platném znění, jehož se ČP řádně účastní, a za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti uplynulo dle vnitřní směrnice ČP (2018) více než:

- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

V případě, že od konce sjednané lhůty splatnosti uplyne doba, která opravňuje ČP k vytvoření opravné položky ve větší procentní sazbě, nebude ČP původní opravou položku rušit, pouze původní opravnou položku navýší o rozdíl do celkové nové procentní sazby.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 tis. Kč, tvoří ČP jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení podle § 14 zákona o rozhodčím řízení, soudní nebo správní řízení podle zákona o správním řízení, jehož se ČP řádně účastní, za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo dle vnitřní směrnice ČP (2018) více než:

- 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Tato pravidla se uplatňují pro tvorbu daňově účinných opravných položek k pohledávkám, jejichž vznik nastal v období do 31. 12. 2013 včetně. K těmto pohledávkám se opravné položky tímto způsobem budou tvořit dále ve zdaňovacím období roku 2014 a následujících.

2.5.3 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 1. 1. 2014

Pro zdaňovací období ČP, končící 31. 12. 2014 platí, že opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž vznik nastal po 1. 1. 2014 včetně, se tvoří s ohledem na konec sjednané splatnosti pohledávky, od které uplynulo dle vnitřní směrnice ČP (2018) více než:

- 18 měsíců – až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců – až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

U pohledávek nabytých postoupením po 1. 1. 2014, jejichž rozvahová hodnota bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku byla vyšší než 200 tis. Kč, se mohou tvořit opravné položky pouze v případě, že bylo ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, jehož se ČP řádně účastní (Vnitřní směrnice ČP,

2018).

Pro tvorbu daňově účinných opravných položek k pohledávkám, vzniklým po 1. 1. 2014 včetně, již není podstatné zahájení soudního, správního nebo rozhodčího řízení ani výše pohledávky v době svého vzniku. Je ovšem nezbytně nutné při tvorbě 100 % daňově účinných opravných položek identifikovat, podle kterého právního předpisu se řídí smluvní vztah nebo právní skutečnost, ze kterého vznikla pohledávka, a to z důvodu nebezpečí promlčení. Pohledávky ze smluvního vztahu nebo právní skutečnosti, které se řídí ObčZ se promlčují právě po 3 letech. Náhrada škody, neoprávněný prospěch podle ObčZ se promlčuje po 2 letech a dle ObčZ lze smluvně ujednat delší dobu promlčení. Pokud tedy nebylo zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení, nebyla smluvně dohodnuta delší doba splatnosti, nelze tvořit 100 % daňově účinné opravné položky po 36 měsících sjednané splatnosti u pohledávek vzniklých po 1. 1. 2014 včetně (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

S účinností od 1. 1. 2015 opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž splatnost nastala po 1. 1. 2014 včetně, se tvoří s ohledem na konec sjednané splatnosti pohledávky, od které uplynulo dle vnitřní směrnice ČP (2018) více než:

- 18 měsíců – až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců – až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

S účinností od 1. 1. 2015 se pro zdaňovací období ČP započaté od 1. 1. 2015 mohou dle vnitřní směrnice ČP (2018) tvořit opravné položky k pohledávkám, o kterých:

- bylo při jejich vzniku účtováno v souladu s účetními právními předpisy snížením zaúčtovaných nákladů a takto vzniklý příjem nebyl podle zvláštního právního předpisu příjmem osvobozeným od daně z příjmů nebo nezahrnovaným do základu daně z příjmu nebo zahrnovaným do samotného základu daně z příjmu anebo základu daně pro zvláštní sazbu daně,
- bylo v důsledku oprav minulých období v souladu s účetními právními předpisy účtováno rozvahově a pro účely zajištění základu daně bylo nutné o celou jejich hodnotu zvýšit výsledek hospodaření.

2.5.4 Opravné položky za dlužníky v insolvenčním řízení

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, tvoří ČP do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudu ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku, nebo ve lhůtě podle insolvenčního zákona, spojí-li soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o povolení oddlužení, a to v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny. Pokud byly pohledávky přihlášeny a nebyly vytvořeny opravné položky daňově účinné, nelze provést tvorbu opravných položek dodatečným daňovým přiznáním. Uplynutím lhůty stanovené insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku zaniká možnost přihlášení pohledávek u soudu a nelze vytvořit opravné položky. Obdobně nelze tvořit opravné položky, pokud pohledávky popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník.

K pohledávkám vzniklým do konce roku 2003 z titulu úvěrů, půjček, ručení, záloh, smluvních pokut, poplatků z prodlení a jiných sankcí ze závazkových vztahů nelze tvořit opravné položky.

Počínaje rokem 2004 nelze tvořit dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, opravné položky k pohledávkám:

- již odepsaným na vrub výsledku hospodaření,
- promlčeným,
- vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních finančních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty ČP, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- nabytým bezúplatně,
- o kterých nebylo účtováno ve výnosech, a takto vzniklý příjem byl příjmem osvobozeným, anebo nebyl zahrnut do základu daně z příjmů ČP.

Počínaje rokem 2014 nelze tvořit opravné položky k pohledávkám:

- ve všech případech, uvedených v odst. 1),
- v případech zápůjčky,
- mezi spojenými osobami, vymezenými v zákoně o daních z příjmů.

S účinností od 1. 1. 2015 nelze opravné položky tvořit k pohledávkám:

- ve všech případech, uvedených v odst. 1),
- v případech zápůjčky,
- mezi spojenými osobami, vymezenými v zákoně o daních z příjmů.

Opravné položky se zruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, kdy pohledávka byla účinně popřena insolvenčním správcem, věřitelem nebo dlužníkem, nebo v případech, kdy insolvenční řízení již není možno dále vést. V těchto případech je nutné opravné položky zrušit v roce, ve kterém uvedené skutečnosti nastaly. Pokud ČP nezrušila opravnou položku v roce, ve kterém tato povinnost vznikla, je nutné po zjištění této skutečnosti opravnou položku zrušit a podat dodatečné daňové přiznání za příslušný rok. V případě, že pominou důvody pro existenci opravné položky z důvodu insolvence a nebude možné z tohoto důvodu odepsat pohledávku, sníží ČP vytvořenou opravnou položku na úroveň, která mohla být vytvořena podle § 8a zákona o rezervách a pokračuje v tvorbě podle jeho ustanovení nebo podle § 8c zákona o rezervách (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

Pokud nedošlo k účinnému přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení a nelze tvořit opravnou položku z titulu insolvenčního řízení, je ČP povinna z důvodu daňové optimalizace tvořit při splnění zákonných podmínek k pohledávkám vzniklým do 31. 12. 2013 opravné položky dle vnitřní směrnice ČP (2018) ve výši:

- 20 % podle § 8a zákona o rezervách nebo,
- 100 % podle § 8c zákona o rezervách.

Pokud byla vytvořena vyšší opravná položka, musí ČP snížit zákonnou opravnou položku na hodnotu, kterou lze vytvořit pro případy nezahájení soudního, správního nebo rozhodčího řízení. U pohledávek vzniklých po 1. 1. 2014 je možné tvořit daňově účinnou opravnou položku ve výši 50 % nebo 100 % při splnění zákonných podmínek (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

Na vytvořenou opravnou položku z důvodu insolvence nemá vliv daňové a účetní vypořádání výstupní DPH postupem dle § 44 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty v platném znění.

Opravné položky se tvoří v průběhu zdaňovacího období v závislosti na realizovaných přihláškách do úpadku.

2.5.5 Opravné položky k pohledávkám do 30 tis. Kč – „drobné pohledávky“

S účinností od 1. 1. 2006 je umožněno vytvářet daňově uznané opravné položky k drobným pohledávkám do 30 tis. Kč až do výše 100 % neuhrazené hodnoty pohledávky bez příslušenství, a to bez toho, že by ČP vymáhala tyto pohledávky soudní cestou. Opravné položky lze vytvářet pouze v případě, že poplatník nepostupoval při tvorbě opravných položek podle jiných ustanovení zákona o rezervách (netýká se opravných položek vytvořených podle § 8a zákona o rezervách do 31. 12. 2005).

Pro tvorbu těchto opravných položek platí dle směrnice ČP (2018) následující podmínky:

- a) pohledávka nesmí být promlčena,
- b) rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne 30 tis. Kč,
- c) od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo nejméně 12 měsíců,
- d) celková hodnota pohledávek bez příslušenství, vzniklých vůči témuž dlužníkovi, u nichž se postupuje podle ustanovení § 8c zákona o rezervách, nepřesáhne za období, za které se podává daňové přiznání, částku 30 tis. Kč,
- e) o pohledávce musí vést ČP samostatnou evidenci,
- f) nelze tvořit k pohledávkám již odepsaným na vrub výsledku hospodaření,
- g) nelze tvořit k pohledávkám mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů v platném znění,
- h) nelze tvořit k pohledávkám vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních finančních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty ČP, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- i) nelze tvořit k pohledávkám nabytým bezúplatně,
- j) nelze tvořit k pohledávkám, o kterých nebylo účtováno ve výnosech, a takto vzniklý příjem byl příjmem osvobozeným nebo nebyl zahrnut do základu daně z příjmů ČP,
- k) opravnou položku až do výše rozvahové hodnoty, nelze tvořit k pohledávkám za dlužníkem, jestliže má ČP k dlužníkovi současně splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků.

Opravné položky takto vytvořené se zruší ve stejném období, kdy pominuly důvody, pro které byly vytvořeny. Pohledávky, u nichž je vytvořena opravná položka ve výši 100 %, lze plně odepsat v roce tvorby opravné položky.

Opravné položky se tvoří pouze k 31. 12. příslušného kalendářního roku.

2.5.6 Zákaz tvorby daňově účinných opravných položek

Opravné položky nelze tvořit dle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách k pohledávkám:

- a) již odepsaným na vrub výsledku hospodaření,
- b) promlčeným,
- c) u kterých nebyla s dlužníkem sjednána doba splatnosti,
- d) vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních finančních nástrojů, úvěrů, půjček, zápůjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty ČP, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- e) nabytým bezúplatně,
- f) souborům pohledávek,
- g) o kterých nebylo účtováno ve výnosech, a takto vzniklý příjem byl příjmem osvobozeným anebo nebyl zahrnut do základu daně z příjmů ČP,
- h) za dlužníkem, jestliže má ČP k dlužníkovi současně splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků. Zákaz tvorby opravné položky v tomto případě se týká celé opravné položky až do výše rozvahové hodnoty pohledávky,
- i) mezi spojenými osobami, vymezenými v zákoně o daních z příjmů v platném znění,
- j) po splatnosti.

2.5.7 Zrušení opravných položek

Opravná položka se použije vždy, když nastanou rozhodné skutečnosti.

Opravnou položku je nutné dále dle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách zrušit nebo rozpustit, pokud:

- pominou důvody pro její existenci,
- pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela,
- nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

ČP je povinna opravnou položku zrušit v roce, ve kterém nastaly skutečnosti, na základě kterých vzniká povinnost opravnou položku zrušit. Pokud tak ČP neučiní, je povinna podat dodatečné daňové přiznání k dani z příjmů za rok, ve kterém měla být opravná

položka zrušena.

Pokud je v rámci rozhodčího, soudního nebo správního řízení pravomocně rozhodnuto, že pohledávka neexistuje (zanikla nebo nikdy nevznikla), ČP zruší opravnou položku vytvořenou k pohledávce a pohledávku odepíše daňově. Tvorba opravné položky byla v takovém případě od počátku, respektive od roku zániku pohledávky, neoprávněná, to znamená, že je nutné vypořádat daňovou povinnost ČP případným dodatečným daňovým přiznáním k dani z příjmů.

Pokud je ukončeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení ohledně vymáhání pohledávky ČP a výsledkem není pravomocné rozhodnutí ve věci samé, z něhož vyplývá neexistence pohledávky, ČP pokračuje v tvorbě opravné položky v závislosti na uplynutí doby od sjednané doby splatnosti, tzn. až do 100 % jmenovité hodnoty pohledávky. Samotné ukončení řízení neznamená zákaz další tvorby opravné položky, pokud se ukončeného řízení ČP řádně účastnila.

Pokud má být pohledávka odepsána s využitím daňového odpisu do výše vytvořené daňové opravné položky, ČP postupuje dle vnitřní směrnice ČP (2018) v uvedeném pořadí:

- a) nejdříve dotvoří opravnou položku na maximální možnou výši, a to nejpozději ke dni, ke kterému pohledávku odepíše,
- b) poté odepíše pohledávku,
- c) poté zruší nebo rozpustí opravnou položku, a to nejdříve ke dni, ke kterému pohledávku odepsala a nejpozději k datu roční závěrky za rok, ve kterém byla pohledávka odepsána.

2.6 Vliv pohledávek na výsledek hospodaření podniku a daň z příjmu

Na výsledek hospodaření mají kromě jiného vliv nejen zákonné a účetní opravné položky, ale také odpisy pohledávek. Tvorba opravných položek a odpisů představuje zvýšení nákladů, což má za následek snížení výsledku hospodaření. Naopak zúčtování opravných položek náklady snižuje a tím dochází ke zvýšení výsledku hospodaření.

Pohledávky se tedy promítají do výsledku hospodaření ve chvíli, kdy jsou po splatnosti, a to ve formě opravných položek či odpisů. ČP využívá daňových opravných položek, které mění základ daně v její prospěch. Podnik ve své výroční zprávě za rok 2016 uvádí informaci, že jeho pohledávky po splatnosti jsou v hodnotě 309 mil. Kč, což není zanedbatelná částka. Z interních informací je patrné, že z této částky je po splatnosti

více než 184 dnů částka ve výši 129 mil. Kč.

Na příkladu je možné si ukázat, jak v roce 2016 vypadá individuální výsledek hospodaření a výsledná daň z příjmů právnických osob, když podnik využívá opravných položek, a jak by vypadal výsledek hospodaření a daň z příjmů ve chvíli, kdy by zákonné opravné položky tvořeny nebyly. Daňové úspory plynoucí z využití možnosti účtovat o opravných položkách dokumentuje tabulka číslo 7. Hodnoty jsou uvedeny za období šesti měsíců k 31. 12. 2016.

Tab. č. 7: Vliv opravných položek na výsledek hospodaření ČP (v mil. Kč)

Položka	S tvorbou opravných položek	Bez tvorby opravných položek	Rozdíl
Zisk před zdaněním	96	96	
Nezdanitelné výnosy	-56	-56	
Rozdíly účetních a daňových odpisů	-21	-21	
Změna stavu opravných položek	-20	0	20
Změna stavu rezerv	77	77	
Ostatní neuznatelné náklady	69	69	
Dary	-2	-2	
Zdanitelný příjem	143	163	20
Daň z příjmů – upravená o slevy na dani	22	26	4

Zdroj: vlastní zpracování, (Výroční zpráva České pošty, s. p. za rok 2016), 2018

Z tabulky je patrné, že využitím hodnoty pohledávky po splatnosti dle daňových zákonů se zvýšil zdanitelný příjem o 20 mil. Kč a zároveň vzrostla povinnost odvést daň z příjmů právnických osob. Z toho vyplývá, že tvorbou opravných položek v roce 2016 společnost ČP dosáhla ušetřené daně ve výši 4 mil. Kč, které může investovat v rámci své podnikatelské činnosti.

Daň z příjmů vyšla k 31. 12. 2016 v tabulce ve výši 22 mil. Kč, ovšem odložená daň činila 10 mil. Kč a došlo také k úpravě daňového nákladu předchozího období o 7 mil. Kč, tedy výsledný daňový náklad nacházející se ve výkazu zisku a ztráty je 5 mil. Kč (splatná daň 15 mil. Kč, odložená daň 10 mil. Kč). Dle dostupných interních výkazů ČP, kde jsou vyčísleny pohledávky k datu 31. 12. 2017 dle jednotlivých účtů, je sestaven podrobný přehled pohledávek po splatnosti, tvorba opravných položek a jejich zaúčtování s následným vlivem na výsledek hospodaření. Následující tabulka zobrazuje podrobný přehled pohledávek dle jednotlivých účtů, kde jsou na straně MD zaúčtovány všechny brutto hodnoty pohledávek, a na straně DAL jsou zaúčtovány pohledávky do lhůty splatnosti. Výsledný rozdíl tvoří pohledávky po splatnosti.

Tab. č. 8: Rozbor brutto pohledávek ČP k 31. 12. 2017 (v Kč)

Účet	Pohledávky celkem	Účet	Pohledávky do splatnosti	Rozdíl
311 1100	920 251 248	311 1100	772 781 177	147 470 071
311 ostatní	492 343 872	311 ostatní	318 802 443	173 541 428
315	5 965 562	315	5 196 923	768 639
314	232 120 040	314	232 120 040	0
318	14 525 814	318	14 525 814	0
341-343	55 325 688	341-343	55 325 688	0
335	11 011 938	335	7 321 244	3 690 693
378	141 066 548	378	56 038 335	85 028 212
388	3 037 082 163	388	3 037 082 163	0
358, 398	20 652 808	358, 398	16 918 412	3 734 396
351	238 564	351	238 564	0
Konečný stav	414 233 443		Celkem	414 233 443

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní výkazy podniku Česká pošta s.p.), 2018

Výsledná hodnota pohledávek po splatnosti je rozdělena do dvou sloupců, kde v prvním jsou vyčísleny pohledávky se splatností do 184 dní (6 měsíců), na které ještě nelze tvořit opravné položky, a v druhém sloupci jsou pohledávky se splatností nad 184 dní, který zobrazuje reálnou hodnotu pohledávek, na něž se budou tvořit opravné položky.

Tab. č. 9 : Rozbor pohledávek ČP dle splatnosti k 31. 12. 2017 (v Kč)

Účet	Konečný zůstatek	Splatnost do 184 dní	Splatnost nad 184 dní
311 1100	147 470 071	119 160 873	28 309 199
311 ostatní	173 541 428	152 318 998	21 222 430
315	768 639	0	768 639
314	0	0	0
318	0	0	0
341-343	0	0	0
335	3 690 693	1 615 103	2 075 590
378	85 028 212	3 200 417	81 827 796
388	0	0	0
358, 398	3 734 396	0	3 734 396
351	0	0	0
Celkem	414 233 443	276 295 392	137 938 050

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní výkazy podniku Česká pošta, s. p.), 2018

Následně jsou pohledávky rozděleny podle lhůt splatnosti a konečný stav je vynásoben konkrétní sazbou za dané pásmo lhůt splatnosti. Výsledná částka bude zaúčtována jako opravná položka k pohledávkám.

Tab. č. 10: Výpočet opravných položek k pohledávkám (v Kč)

Pohledávky		Účet				
Počet měsíců	Výše opravné položky	311 1100	311 ostatní	315	335	378
6	20 %	7 074 933	3 078 368	0	498 749	3 715 447
12	33 %	2 395 908	3 645 427	0	270 620	6 115 748
18	50 %	6 256 623	3 228 021	0	270 639	5 049 749
24	66 %	3 538 629	2 067 273	0	161 923	4 697 782
30	80 %	6 859 249	960 458	351 594	99 930	10 017 433
36	100 %	2 183 857	8 242 883	417 045	773 729	52 231 637
Celkem		28 309 199	21 222 430	768 639	2 075 590	81 827 796
Opravné položky						

6	20 %	1 414 987	615 674	0	99 750	743 089
12	33 %	790 650	1 202 991	0	89 305	2 018 197
18	50 %	3 128 311	1 614 011	0	135 319	2 524 875
24	66 %	2 335 495	1 364 400	0	106 869	3 100 536
30	80 %	5 487 399	768 366	281 275	79 944	8 013 946
36	100 %	2 183 857	8 242 883	417 045	773 729	52 231 637
Celkem		15 340 699	13 808 324	698 321	1 284 916	68 632 280

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní výkazy podniku Česká pošta, s. p.), 2018

Opravné položky k pohledávkám jsou zaúčtovány na stranu MD na účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných položek, se souvztažným zápisem na účtu 391 – Opravné položky k pohledávkám, který je účtem aktivním s mínusem, tudíž se chová jako pasivum, a proto je na něj účtováno na stranu DAL. Účet 558 je účtem nákladovým a zaúčtováním opravných položek na stranu MD dochází ke snížení výsledku hospodaření běžného období.

Tab. č. 11: Tvorba a účtování opravných položek (v Kč)

558 – Tvorba a zúčtování zákonných položek			391 – Opravná položka k pohledávkám			
MD	Hodnota	DAL	Hodnota	MD	Hodnota	DAL
311100	15 340 699					311100
311 ostatní	13 808 324					311 ostatní
315	698 321					315
335	1 284 916					335
378	68 632 280					378
358	1 867 198					358
Celkem	101 631 738					Celkem

Zdroj: vlastní zpracování, (Interní výkazy podniku Česká pošta, s. p.), 2018

Z výše uvedené tabulky je patrný dopad pohledávek na výsledek hospodaření podniku ke dni 31. 12. 2017. Celková hodnota nákladů na jednotlivé pohledávky je ve výši 101 631 738 Kč, a to je částka, o kterou se ČP snížil výsledek hospodaření za rok 2017.

2.7 Postoupení pohledávek

Postoupení pohledávky ČP na jiného věřitele je možné i bez souhlasu dlužníka písemnou smlouvou uzavřenou mezi postupitelem (dosavadní věřitel) a postupníkem (nový věřitel). O postoupení rozhoduje vedoucí zaměstnanec OJ, v jehož podřízenosti je věcně příslušná OJ, která spravuje smluvní vztah, ze kterého pohledávka vznikla. Právní odbor poskytuje součinnost při uzavírání smlouvy o postoupení pohledávky.

Návrh na postoupení pohledávky, který zpracovávají věcně příslušné OJ a postupují OÚP, musí obsahovat dle vnitřní směrnice ČP (2018) tyto náležitosti:

- a) zájemcem navrhovaný způsob úhrady sjednané ceny postupované pohledávky,
- b) uvedení důvodu zájmu zájemce o postoupení pohledávky a prohlášení, že neexistuje žádné majetkové, personální ani jiné propojení zájemce s dlužníkem pohledávky,
- c) způsob provedení nabídky k prodeji pohledávky a příslušenství,
- d) výše úplaty, za kterou se navrhuje postoupení pohledávky a příslušenství,
- e) uvedení důvodů, pro které se navrhuje postoupení pohledávky s příslušenstvím, případně z jakého důvodu se navrhuje postoupení pohledávky a příslušenství samostatně,
- f) právní stav pohledávky, vyjádření právního odboru,
- g) schválení postoupení pohledávky dle stanovených kompetencí.

Schválený návrh na postoupení pohledávky předávají věcně příslušné OJ do SÚ. Postoupení je věcně příslušná OJ povinna bez zbytečného odkladu oznámit dlužníkovi. Jestliže splnění postoupené pohledávky je zajištěno zástavním právem, ručením nebo jiným způsobem, je věcně příslušná OJ povinna o postoupení pohledávky podat zprávu také osobě, která zajištění závazku poskytla.

Není možné, dle vnitřní směrnice ČP (2018), postoupit pohledávku:

- a) vzniklou z pracovně právního vztahu,
- b) jestliže by to odporovalo dohodě s dlužníkem,
- c) která zaniká smrtí,
- d) jejíž obsah by se se změnou věřitele změnil k tíži dlužníka.

ČP postupuje své pohledávky pouze za úplatu, nepostupuje své pohledávky před dobou jejich splatnosti a nepožizuje pohledávky jiných věřitelů za úplatu, ani bezúplatně za účelem splnění své pohledávky.

2.8 Odpis pohledávek

Pohledávka může být doporučena k odpisu za předpokladu, že se jedná, dle vnitřní směrnice ČP (2018), o pohledávku:

- a) nepatrnou, kdy náklady s jejím vymáháním spojené by byly neúměrné výsledku – nepatrná výše pohledávky po splatnosti je stanovena na:
  - 1 999,99 Kč pro případ celkového dluhu za zaměstnancem včetně zaúčtovaného příslušenství,
  - 599,99 Kč pro případ celkového dluhu mimosoudně vymáhané faktoringovou společností a zároveň není možno pohledávku započíst,
- b) nedobytnou, kdy by bylo další vymáhání pohledávky neúspěšné či nemožné z důvodu:
  - smrti dlužníka bez dědiců,
  - zániknutí právnické osoby bez právního nástupce a byly vyčerpány všechny možnosti řešení pro uspokojení pohledávky,
  - když je ze všech okolností zřejmé, že další vymáhání pohledávky, která nebyla vymáhána soudní cestou, by bylo neúspěšné a výše předpokládaných nákladů ČP na vymáhání přesáhne její výši,
- c) neprůkaznou, kdy nelze prokázat, že pohledávka trvá, nelze prokázat její výši nebo chybí podklady nezbytné pro úspěšné soudní řízení,
- d) promlčenou, pokud uplynula promlčecí doba stanovená zákonem.

Návrh na odpis pohledávky vypracovává odpovědný zaměstnanec věcně příslušné OJ v souladu se stanovenými kompetencemi, který předá vyplněné formuláře sekci účetnictví k vyhodnocení návrhu z hlediska účetního, daňového a ke schválení příslušným cost managerem. Pokud je návrh doplněn o účetní a daňové údaje a posléze schválen, je následně předán ke schválení příslušnému vedoucímu zaměstnanci.

Schválený návrh na odpis pohledávky musí mít dle vnitřní směrnice ČP (2018) tyto náležitosti:

- identifikace dlužníka (u právnických osob nebo fyzických osob podnikajících – výpis z obchodního rejstříku, výpis z živnostenského rejstříku, IČO, DIČ),
- důvod vzniku (právní titul) pohledávky,
- rozvahová výše pohledávky,
- příslušenství pohledávky, pokud je již zachyceno v účetnictví,

- způsob zaúčtování pohledávky navržené k odpisu včetně vytvořených opravných položek,
- zdůvodnění návrhu na odpis,
- právní stav pohledávky, doporučení právního odboru v případech, kdy pohledávka byla přes právní odbor vymáhána,
- schválení odpisu pohledávky dle kompetencí.

Po schválení návrhu na odpis postoupí věcně příslušná OJ obratem návrh ÚPO k zajištění účetního vypořádání. ÚPO provede odpis pohledávky a vypořádání opravných položek a následně informuje o provedení odpisu pohledávky věcně příslušnou OJ.

Odepsáním pohledávky nezaniká právo ČP na její vymáhání. V případě, že existuje reálná možnost dosažení práva z již odepsané pohledávky, je tato ihned po odpisu zavedena do účetní evidence na příslušný podrozvahový účet. V případě, že dojde ke splátce nebo úhradě odepsané pohledávky, tato je účtována do výnosů v okamžiku přijetí finančních prostředků přes příslušný rozvahový účet a současně dojde k odúčtování evidované pohledávky z podrozvahové evidence.

Všechny odepsané pohledávky ÚPO eviduje v podrozvahové účetní evidenci do doby právního zániku těchto pohledávek.

2.8.1 Odpis neuhrazené pohledávky po době splatnosti

ČP odepíše dle vnitřní směrnice ČP (2018) pohledávku po době splatnosti z rozvahové účetní evidence, pokud:

- a) dojde k prominutí dluhu nebo upuštění od vymáhání pohledávky,
- b) dojde k naplnění podmínek pro daňový odpis,
- c) je vytvořena daňová opravná položka k pohledávce ve výši 100 % rozvahové hodnoty pohledávky,
- d) pohledávka zanikla nebo o zániku pohledávky bylo pravomocně rozhodnuto v rozhodčím, soudním nebo správním řízení. Pokud bylo soudním, správním nebo rozhodčím řízením pravomocně rozhodnuto nebo se jiným způsobem prokáže, že pohledávka nikdy nevznikla, bude se účetně provádět storno pohledávky pomocí dodatečného přiznání k dani z příjmů. Nejedná se o odpis pohledávky, jelikož pohledávka nikdy platně nevznikla.

Pohledávky se odepisují zápisem na vrub analytických účtů k účtu 546 a ve prospěch příslušného analytického účtu, na kterém je pohledávka evidována. Celkový odpis pohledávky nesmí převýšit rozvahovou (neuhrazenou) hodnotu pohledávky.

Jako daňový náklad ČP uplatní dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, rozvahovou hodnotu pohledávky za dlužníkem:

- a) u něhož soud zrušil konkurz proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- b) který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení,
- c) který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- d) který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a ČP nebyla s původním dlužníkem ekonomicky nebo personálně spojenou osobou anebo fyzickou osobou blízkou,
- e) na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby (dle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách) ke dni pravomocného rozhodnutí o ukončení dražby,
- f) jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledku provedení této exekuce (dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutech a exekuční činnosti) ke dni pravomocného rozhodnutí o ukončení exekuce,
- g) u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkurzu nebo u něhož soud zrušil konkurz pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkurzu a měla být vypořádána z konkurzní podstaty.

2.8.2 Daňový odpis postoupené pohledávky

V případě postoupení pohledávky po době splatnosti lze do daňově uznatelných nákladů zahrnout rozvahovou hodnotu pohledávky, a to do výše příjmu plynoucího z jejího postoupení, s výjimkou hodnoty pohledávky vzniklé z titulu smluvních pokut, úroků z prodlení, poplatků z prodlení a jiných sankcí ze závazkových vztahů. Tento příjem lze zvýšit o opravnou položku za podmínky, že opravná položka existuje oprávněně v okamžiku odpisu. Každou pohledávku je nutné z hlediska daňové účinnosti výnosů a nákladů posuzovat samostatně, ne jako soubor (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních

z příjmů).

Pohledávky vzniklé po 1. 1. 2014 včetně, které byly pořízené postoupením, jejichž jmenovitá hodnota v době svého vzniku byla vyšší než 200 tis. Kč a ohledně kterých neprobíhá soudní, správní nebo rozhodčí řízení, je možné daňově odepsat v případech splnění výše uvedených podmínek.

2.8.3 Postupný daňový odpis pohledávek splatných do 31. 12. 1994

V letech 1995-2001 byly ČP postupně odepisovány vybrané pohledávky splatné do 31. 12. 1994 skupinovou metodou dle Opatření Ministerstva financí, kterým se stanoví účetní osnova a postupy účtování pro podnikatele. V souladu s přechodným ustanovením zákona o daních z příjmů byly postupné odpisy pohledávek zahrnuty do daňových nákladů. Počínaje rokem 2002 jsou pohledávky odepsané do roku 2001 skupinovou metodou zachyceny pouze v podrozvahové evidenci (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

Ostatní pohledávky splatné do 31. 12. 1994 odepisovala ČP individuální metodou. Do daňových nákladů se uplatnilo 20 % z neuhrazené části hodnoty pohledávky ročně, a to dle vnitřní směrnice ČP (2018) s výjimkou pohledávek:

- a) vymáhaných v rámci konkursního řízení nebo vyrovnacího řízení,
- b) vzniklých z titulu úvěrů, půjček nebo ručení za ně, a z titulu záloh.

Kompetentní osoba ke schválení odpisu dluhu, který se skládá z více pohledávek nebo více příslušenství, se určuje podle nejvyšší jednotlivé pohledávky z celkového dluhu.

2.9 Dohadné položky k pohledávkám

Dohadné položky představují reálně existující pohledávky a závazky účetní jednotky, u nichž je znám titul (účel) a období, kterého se týkají, ale není známa jejich přesná výše. Tyto pohledávky a závazky vznikají v průběhu účetního období a je nutno je do daného období zahrnout.

Účelem použití dohadných položek je proúčtovat do příslušného účetního období veškeré známé a skutečné hospodářské operace, které ovlivnily náklady, výnosy nebo aktiva podniku, a které nebyly z formálního či časového důvodu fakturovány nebo budou fakturovány dle smluvních podmínek až v následujícím období.

Při stanovení hodnotové výše dohadné položky ČP vychází z dostupných skutečností, jako např.:

- smlouvy,
- dohody,
- obvyklé ceny,
- předešlé dodávky,
- soupis provedených prací do data účetní závěrky,
- stavu měřidel k rozvahovému dni – např. energie, plyn, voda,
- výše záloh, atd.

Podklady pro stanovení částky dohadné položky jsou uloženy u odborného útvaru a na vyžádání jsou předkládány ÚČT.

Minimální hranice pro tvorbu dohadných položek je stanovena ve výši 10 tis. Kč v jednotlivém případě za příslušný účet a odborný útvar, který dohadné položky zpracovává (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

2.9.1 Dohadné účty aktivní

Dohadné položky aktivní jsou evidovány na účtu 388. Jedná se např. o:

- a) pohledávky za pojišťovnou v důsledku nevyřízené pojistné události (v případech, kdy nebyla poskytnuta pojistná náhrada a pojišťovna nepotvrdila ke konci rozvahového dne konečnou výši náhrady),
- b) pohledávky za splněné dodávky služeb, na které nebyla vydána faktura,
- c) výnosové úroky z bankovních výpisů,
- d) pohledávky za zaměstnanci z titulu nároku na úhradu mank a škod v případech, kdy spor nebyl uzavřen a výše náhrady stanovena,
- e) odměny aliančním partnerům.

ČP tvoří dohadné položky aktivní, které nelze vyúčtovat jako obvyklé pohledávky, přičemž výnos z těchto položek přísluší do daného účetního období.

Odborné útvary jsou povinny měsíčně předkládat příslušnému odboru úseku účetnictví podklady k těmto případům pro správné časové a věcné účetní zachycení výnosů.

V souladu s legislativními požadavky je nutné, aby k 31. 12. běžného roku byly do příslušného zdaňovacího období (u ČP se jedná o kalendářní rok) zaúčtovány veškeré náklady a výnosy, které s tímto obdobím souvisí, bez ohledu na skutečnost, zda

byly od dodavatelů předány faktury či jiná vyúčtování dodávek prací a služeb, které byly v daném roce realizovány, nebo zda byly odběratelům vystaveny odběratelské faktury či jiná vyúčtování.

Dohadné položky jsou účtovány na jednotlivá nákladová střediska, resp. profit centra, na kterých mají být náklady, resp. výnosy zaúčtovány.

V následujícím roce se zaúčtované dohadné položky ponechávají na účtu až do doby vystavení odběratelských faktur, provedení vyúčtování nebo do doby, než ČP obdrží faktury od dodavatelů.

V případě, že byla vytvořena dohadná položka, je případný rozdíl mezi výší dohadné položky a skutečnou výší nákladů, resp. výnosů zaúčtován do nákladů, resp. výnosů běžného účetního období. Pokud vznikne významný rozdíl mezi výší dohadné položky a skutečnou výší nákladů, resp. výnosů, je nutno posoudit důvod jeho vzniku. V případě, že je důvodem nedodržení správného postupu, bude rozdíl zohledněn jako oprava nákladů, resp. výnosů minulých účetních období.

Pokud na náklady, resp. výnosy nebyla dohadná položka v předchozím účetním období vytvořena a vytvořena být měla, účtují se tyto náklady, resp. výnosy jako opravy nákladů, resp. výnosů minulých účetních období.

2.10 Proces vymáhání pohledávek

U každé pohledávky, která dosáhne 10 dní po splatnosti a je současně vyšší než 50 Kč, je ÚČT povinen zaslat dlužníkovi písemnou upomínku (výzvu k zaplacení). ÚČT je povinen vyhotovit denně seznam těchto pohledávek a poskytnout ho odborným útvarům ČP (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

2.10.1 Mimosoudní vymáhání pohledávek do 50 tis. Kč

Každou pohledávku, která dosáhne 15 dní po splatnosti a je současně v součtu všech splatných pohledávek za jedním dlužníkem nižší nebo rovna 50 tis. Kč, je ji ÚČT povinen předat nejpozději 45 dní po splatnosti Externí inkasní společnosti k mimosoudnímu vymáhání. ÚČT je povinen předat Externí inkasní společnosti i všechny další, nově splatné pohledávky dlužníka, jehož dřívější pohledávky již byly Externí inkasní společnosti předány, i když součet všech předaných pohledávek přesáhne 50 tis. Kč (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

2.10.2 Mimosoudní vymáhání pohledávek vyšších než 50 tis. Kč

V období, kdy je pohledávka 15-60 dní po splatnosti, je odborný útvar ČP povinen zahájit mimosoudní vymáhání, zejména aktivně kontaktovat dlužníka s výzvou k zaplacení pohledávky, a to telefonicky, písemně nebo osobně, zjišťovat důvody nezaplacení a možnosti úhrady pohledávky po splatnosti ve splátkách. V případě, že existuje možnost postupné úhrady pohledávky po splatnosti ve splátkách a tato možnost je pro ČP výhodná či přijatelná, je odborný útvar ČP povinen, v případě potřeby ve spolupráci s právním odborem (dále jen PR) uzavřít s dlužníkem takovou dohodu, a to vždy v rámci pravidel pro splnění pohledávky po splatnosti ve splátkách dle směrnice ČP (Vnitřní směrnice ČP, 2018).

Odborný útvar nesmí poskytnout žádné další plnění ze strany ČP dlužníkům, jejichž alespoň jedna pohledávka je více než 45 dní po splatnosti.

2.10.3 Soudní vymáhání pohledávek vyšších než 50 tis. Kč

U pohledávek 45-52 dní po splatnosti vyšších než 50 tis. Kč je ÚČT povinen nejpozději do 52 dní po splatnosti předat veškerou účetní dokumentaci nutnou k soudnímu vymáhání pohledávek včetně vyčíslení pohledávek, odbornému útvaru ČP.

Pohledávky 52-60 dní po splatnosti vyšší než 50 tis. Kč je odborný útvar ČP povinen předat nejpozději do 60 dní po splatnosti k vymáhání PR.

Pohledávka musí být na PR v uvedeném termínu předána s veškerou dokumentací nutnou k soudnímu vymáhání pohledávek a též s veškerými relevantními informacemi, které má odborný útvar ČP k dispozici. Odborný útvar, příp. ÚČT dle charakteru dokumentace je povinen zároveň PR sdělit, že některá dokumentace, nutná k vymáhání, chybí a uvést důvod.

Dokumentací nutnou k soudnímu vymáhání pohledávek se rozumí, dle vnitřní směrnice ČP (2018), zejména:

a) dokumentace od ÚČT:

- upomínky, faktury, včetně podkladů k fakturaci,
- doklad o zahájení insolvenčního řízení, resp. doklad o tom, že insolvenční řízení na dlužníka zahájeno nebylo,

b) dokumentace od odborného útvaru:

- smlouva, včetně dodatků,
- objednávka a akceptace objednávky,

- předchozí korespondence s dlužníkem,
- záznamy z jednání s dlužníkem,
- uznání dluhu, je-li k dispozici,
- dohoda o splátkách, je-li k dispozici,
- doklady k provedeným zápočtům.

Odborný útvar předá PR vždy veškeré své pohledávky vůči dlužníkovi, pokud kritérium dní po splatnosti splňuje alespoň jedna pohledávka vůči dlužníkovi. Pohledávka je předána PR až v okamžiku, kdy je předána veškerá dokumentace nutná k vymáhání a PR potvrdí její převzetí podpisem předávacího protokolu.

PR není povinen převzít k soudnímu vymáhání dle vnitřní směrnice ČP (2018) pohledávku:

- a) která je promlčená,
- b) nebo u které nedošlo k předání pohledávky a chybějící dokumentace dle posouzení PR znemožňuje možnost úspěšného soudního vymáhání pohledávky. Odborný útvar řeší takovou pohledávku jako škodní událost prostřednictvím Škodní komise.

U pohledávek 60-120 dní po splatnosti a vyšších než 50 tis. Kč je PR povinen zaslat dlužníkovi předžalobní upomínku, a to doporučeně s dodejkou. V případě ochoty dlužníka jedná PR i o mimosoudním řešení pohledávky formou uzavření dohody o splátkách, a to v rámci pravidel pro splnění pohledávky po splatnosti ve splátkách.

V případě, že dohoda o splátkách ani jiné mimosoudní řešení není realizováno, je PR povinen zahájit soudní vymáhání, a to do pěti měsíců od předání pohledávky PR.

2.10.4 Sankce za úhradu po době splatnosti

ČP vymáhá pohledávku včetně sankcí za úhradu po době splatnosti. V celém procesu vymáhání existuje povinnost vymáhat vůči dlužníkovi úroky z prodlení v zákonné nebo smluvené výši, poplatky z prodlení v zákonné výši a smluvní pokuty. V případě, že sankce vůči dlužníkovi v jednotlivém případě nepřesahuje částku 1 tis. Kč, nemusí být sankce vymáhána. V tomto případě není pohledávka předávána na PR. Pravomoc rozhodnout o nevymáhání sankce vůči dlužníkovi, pokud je v jednotlivém případě vyšší než 1 tis. Kč a nepřesahuje částku 10 tis. Kč, má pouze vedoucí zaměstnanec. Pravomoc rozhodnout o nevymáhání sankce vůči dlužníkovi, pokud sankce v jednotlivém případě přesahuje částku 10 tis. Kč, má předseda Komise pro pohledávky, na základě žádosti

schválené vedoucím zaměstnancem. V případě, že v rámci trestního řízení nebyly ČP přiznány řádně uplatněné úroky z prodlení v zákonné výši, ačkoli výše škody přiznána byla, a ze všech okolností je zřejmé, že vymáhání úroků z prodlení by bylo neúspěšné nebo pro ČP neefektivní pak dle vnitřní směrnice ČP (2018):

- a) nemusí být úroky z prodlení vůči dlužníkovi vymáhány, jestliže vzniklá škoda v jednotlivém případě nedosahuje výše 15 tis. Kč včetně. Taková pohledávka není předávána na PR,
- b) jestliže je vzniklá škoda v rozmezí 15 tis. Kč až 150 tis. Kč včetně, může o nevymáhání úroků u prodlení v zákonné výši vzniklé škody rozhodnout vedoucí zaměstnanec.
- c) jestliže je vzniklá škoda vyšší než 150 tis. Kč, může o nevymáhání úroků z prodlení v zákonné výši za vzniklé škody rozhodnout předseda Komise pro pohledávky, a to na základě žádosti schválené vedoucím zaměstnancem.

ČP může dlužníkovi, fyzické osobě, na základě jeho písemné žádosti prominout zcela nebo zčásti jeho dluh, pokud svoji žádost zdůvodní tíživými sociálními poměry, které prokáže písemnými doklady. Žádost včetně příloh musí být vždy předložena k vyjádření PR.

Prominout dluh nelze dle vnitřní směrnice ČP (2018) v případě, že:

- a) vznikl úmyslnou trestnou činností,
- b) existuje jiný dluh ČP vůči dlužníkovi,
- c) dlužník má majetek, z něhož lze dosáhnout alespoň částečného uspokojení pohledávky,
- d) s dlužníkem bylo zahájeno insolvenční řízení podle insolvenčního zákona.

Prominutí dluhu je oprávněn navrhnout vedoucí zaměstnanec odpovědného útvaru, který je odpovědný za proces vymáhání dané pohledávky. O prominutí dluhu je oprávněn rozhodnout na základě stanoviska Komise pro pohledávky její předseda. V případě, že stanovisko předsedy komise je odlišné od stanoviska většiny členů komise, stanoviska komise a předsedy komise postoupí předseda komise k rozhodnutí generálnímu řediteli. O prominutí dluhu, jehož výše přesahuje částku 1 mil. Kč, rozhoduje vždy generální ředitel.

2.11 Zhodnocení procesu řízení pohledávek v podniku Česká pošta, s. p. a návrh na jeho zlepšení

Společnost by měla mít vytvořen vlastní ucelený systém pro předcházení většímu objemu pohledávek po splatnosti, kde by měly být řešeny povinnosti a odpovědnosti, vztahující se k pohledávkám. Systém by měl zahrnovat též prevenci před nedobytnými pohledávkami, jejíž součástí jsou informace o zákaznících, kvalitě obchodních smluv, stanovení dodacích a platebních podmínek apod.

Po celkové analýze procesu řízení pohledávek ve společnosti Česká pošta, s. p., bylo zjištěno, že veškeré postupy jsou prováděny způsobem, který redukuje množství pohledávek po splatnosti a tím i negativní dopady na hospodaření podniku. Důvodem je fakt, že se jedná o státní podnik, kde jsou veškeré postupy pevně stanoveny vnitřními směrnici, které jsou pravidelně aktualizovány v souladu s platnou legislativou.

ČP vede aktuální přehled o pohledávkách a provádí pravidelné reporty jejich stavu. Způsob, kterým společnost vede evidenci pohledávek, má především napomáhat předcházení rizikům jejich nezaplacení. Tím, že má k dispozici veškeré dostupné informace v přehledné a ucelené formě, je schopna úspěšně řešit pohledávky, které nebyly do lhůty splatnosti uhrazeny.

Přestože má podnik nastaven ucelený systém řešení pohledávek včetně vymezení jednotlivých odpovědností, bylo nutné přijmout opatření, které by přispělo k jeho zefektivnění. Z tohoto důvodu ČP vypracovala novou vnitřní směrnici, která ukládá nově vzniklému odboru DMMS provádět pravidelný monitoring pohledávek, jejich evidenci v systému SharePoint a následnou kompletaci potřebných údajů. Před zavedením tohoto opatření bylo řízení pohledávek plně v kompetenci OÚP v součinnosti s PR. Implementací této směrnice nově vzniklý odbor DMMS předává aktuální reporty pohledávek prostřednictvím SharePoint jednotlivým, věcně příslušným organizačním jednotkám, jež jsou správci daného portfolia. Odborný útvar se stává odpovědným za vymáhání pohledávky po splatnosti a je pak povinen zahájit mimosoudní vymáhání pohledávky, zejména aktivně kontaktovat dlužníka s výzvou k zaplacení. Odbornému útvaru také OÚP předá veškerou účetní dokumentaci nutnou k následnému soudnímu vymáhání pohledávek. Toto opatření, spočívající v přenesení odpovědnosti, by mělo zefektivnit správu pohledávek ve všech fázích jejich životnosti.

ČP dále novou směrnici zavádí u pohledávek, které nepřesáhnou 50 tis. Kč, využití Externí inkasní společnosti k mimosoudnímu vymáhání. Specializovaná společnost

disponuje větším množstvím zkušeností a znalostí s upomínkovým řízením a dalšími postupy, které dlužníky donutí pohledávku uhradit, bez narušení vztahu mezi dlužníkem a věřitelem.

Pro zhodnocení vlivu výše zavedených opatření na vývoj pohledávek po splatnosti bylo použito srovnání aktuálního stavu pohledávek ke konci roku 2017 s předcházejícím rokem 2016. Výsledné hodnoty zatím neprokázaly téměř žádné zlepšení stavu pohledávek po splatnosti. Pozitivní vývoj byl zatím zjištěn jen u pohledávek do 184 dnů po splatnosti, kde došlo k poklesu objemu pohledávek o více než 6 mil. Kč.

Jako hlavní nedostatek v oblasti řízení pohledávek byla identifikována skutečnost, že nesplacené pohledávky po splatnosti nejsou zajištěny. Již během vzniku pohledávky by měl podnik využívat některý ze zajišťovacích instrumentů. Základním zajišťovacím prostředkem, který je u ČP využíván u každého uzavíraného závazkového vztahu, je správně zpracovaná smlouva, která zajišťuje vyšší vymahatelnost pohledávek při soudním řízení. Spolu se smlouvou je dalším využívaným zajišťovacím prostředkem sjednaná smluvní pokuta.

Dalším zajišťovacím instrumentem, který by měl být využíván, je peněžní jistota. Jedná se o finanční částku, která je předem složena podavatelem na účet ČP za účelem uhrazení ceny za odebrané služby v případě, že nedojde k včasné úhradě vystavené faktury. Minimální výše peněžní jistoty by byla částka ve výši průměrného měsíčního podání nebo měsíčního odhadovaného podání.

U bezhotovostních plateb je navrhováno vytvořit kategorizaci podavatelů:

1) Nový podavatel

- podavatel, který u ČP nemá za poslední 3 roky klientskou historii,
- o poskytnutí služby bez složení peněžní jistoty by rozhodoval Key Account Manager odborného útvaru, jež spravuje smluvní vztah.

2) Nerizikový podavatel – poskytnutí služby bez složení peněžní jistoty

- nový podavatel, který není vyhodnocen jako rizikový,
- podavatel, na kterého nebylo zahájeno insolvenční řízení,
- stávající podavatel s uzavřeným smluvním vztahem, z něhož neplynou pohledávky k vymáhání.

3) Rizikový podavatel – poskytnutí služby jen po předchozím složení peněžní jistoty

- nový podavatel, který je vyhodnocen jako rizikový,
- na podavatele bylo zahájeno insolvenční řízení,

- stávající podavatel s uzavřeným smluvním vztahem, z něhož plynou pohledávky k vymáhání,
- stávající podavatel, který je vyhodnocen jako rizikový,
- stávající podavatel, na kterého bylo zahájeno insolvenční řízení.

V případě bezhotovostní platby by bylo vhodné u rizikových podavatelů umožnit poskytnutí služby pouze po předchozím složení peněžní jistoty. V případě, že bude u podavatele zjištěn záznam v insolvenčním rejstříku, bude služba poskytnuta pouze při platbě v hotovosti.

Dalším z institutů a motivačních nástrojů pro eliminaci vzniku pohledávek by měla být hmotná zainteresovanost obchodního manažera a Key Account Managera na pohledávkách, která by ovlivňovala klíčové ukazatele jejich výkonnosti.

Závěr

Závěrem je důležité zmínit, že legislativa v oblasti pohledávek je v České republice velice složitá a mnohdy pro ekonomické subjekty značně nepřehledná. Pohledávky jsou však důležitým aktivem a podnik by měl mít přehled o pohledávkách z účetního, daňového ale i právního pohledu a vynaložit maximální úsilí v oblasti jejich správy.

Úvod teoretické části práce byl věnován problematice pohledávek z účetního hlediska, jejich členění, inventarizaci, vykazování, správnému oceňování, tvorbě a účtování opravných položek a odpisů a následně také jejich započtení.

Teoretický rámec dále vymezuje pohledávky z hlediska daňového, formou daňových opravných položek, odpisů pohledávek, uznatelných a neuznatelných nákladů se zřetelem na jejich vliv na základ daně a daň z příjmů.

V závěru teoretické části byla komplexně přiblížena oblast zajištění pohledávek, způsoby jejich vymáhání, postoupení až po jejich zánik.

Řízení pohledávek patří mezi klíčové činnosti v oblasti finančního řízení podniku. Jelikož pohledávky mnohdy představují nemalou část majetku podniku, je nutné věnovat této části aktiv maximální pozornost. Neuhrazené pohledávky negativně ovlivňují cash flow a finanční ukazatele podniku.

Praktická část bakalářské práce byla vypracována na základě údajů poskytnutých společností Česká pošta, s. p. Úvodní část je věnována představení společnosti a zobrazení hospodaření společnosti v období 2012-2016 dle vybraných ukazatelů rozvahy.

Dle provedené analýzy bylo zjištěno, že převážná část pohledávek je tvořena pohledávkami krátkodobými plynoucími z obchodních vztahů, jejichž objem má rostoucí tendenci. Meziroční pokles výnosů má také za následek výrazný růst doby obratu pohledávek.

Významnou část práce tvoří analýza pohledávek a zhodnocení jejich dopadu na výsledek hospodaření a daň z příjmu. Jelikož objem pohledávek po splatnosti, jež se promítají do výsledku hospodaření, netvoří zanedbatelnou částku, využívá ČP daňových opravných položek. Z hlediska opatrnosti ČP vytváří v souladu s platnou legislativou k pohledávkám zaúčtovaným v účetnictví zákonné opravné položky a z důvodu zachování věrného obrazu účetnictví a na základě výsledků inventarizace vytváří účetní opravné položky.

Následně je vysvětlen proces řízení pohledávek, který je v podniku uplatňován.

Ze zjištěných skutečností je zřejmé, že převážná část činností souvisejících s procesem správy pohledávek, probíhá způsobem, který dle možností daných zákonem, minimalizuje objem pohledávek po splatnosti. Proces od vzniku pohledávek až po jejich zánik je v podniku pevně stanoven vnitřní podnikovou směrnicí. Každý obchodní vztah je zajištěn smluvní dokumentací a v ní obsaženými zákonnými nebo smluvními sankcemi za pozdní úhradu. Důsledně také dochází k průběžnému prověřování dodavatelů před uzavřením smluvního vztahu i v průběhu jeho trvání. Minimálně jednou ročně se vyhodnotí jeho platební morálka a napojení firem. V zájmu eliminace vzniku pohledávek je také důležitý výběr vhodného způsobu a formy platby za služby, které probíhají standardně v hotovosti, poštovními známkami, na základě faktury a v omezených případech formou zálohy.

I přes tato opatření má objem pohledávek podniku stále rostoucí tendenci. Jelikož se jedná o státní podnik, je samotný proces řízení pohledávek velice rozsáhlý a je nutné vymezit práva, povinnosti a odpovědnosti pracovníků na každém stupni jejich řízení. Doposud se řízením pohledávek zabýval OÚP, který vedl kompletní evidenci pohledávek a na základě měsíčních reportů od odborných útvarů, prováděl aktualizaci stavu pohledávek. Z tohoto důvodu byla v roce 2016 vydána nová vnitřní směrnice, která pro zamezení růstu pohledávek po splatnosti přenáší odpovědnost za monitoring a evidenci pohledávek na nový odborný útvar DMMS. Každodenní aktualizace údajů v systému SharePoint napomáhá zvyšovat efektivitu správy pohledávek po splatnosti.

Nedílnou součástí procesu řízení pohledávek je jejich vymáhání. Vnitřní směrnice ČP udává podmínky, za kterých jsou pohledávky vymáhány mimosoudní či soudní cestou. V procesu řízení pohledávek je výhodné využít služeb Externí inkasní společnosti, která poskytuje komplexní služby při vymáhání pohledávek. Z tohoto důvodu tuto možnost ČP novou směrnicí zavádí u pohledávek s hodnotou nižší než 50 tis. Kč. Z důvodů vysokých nákladů plynoucích z činnosti Externí inkasní společnosti je odpovědnost za mimosoudní vymáhání pohledávek s hodnotou převyšující 50 tis. Kč, přenesena na jednotlivé odborné útvary, z jejichž činnosti smluvní vztah vznikl.

Zásadní nedostatek byl zjištěn v nedostatečném zajištění pohledávek. Podnik využívá jen základní zajišťovací nástroje, kterými jsou smlouva a v ní zakotvené smluvní pokuty spolu se zálohovými platbami, které jsou využívány jen v omezeném množství.

Za účelem maximálního zajištění pohledávek by bylo vhodné využití dalšího zajišťovacího instrumentu, kterým je peněžní jistota, a to především u rizikových zákazníků v případě bezhotovostních plateb. Z tohoto důvodu je klíčové zavedení

kategorizace zákazníků podle jejich rizikovosti. U rizikových zákazníků by bylo možné poskytnutí služeb jen po předchozím zajištění peněžní jistotou. Po celkové analýze a konzultaci s vedoucí OÚP byl proces evidence a řízení pohledávek zhodnocen kladně. Podnik má o všech svých pohledávkách dokonalý přehled a způsob, jakým jsou pohledávky evidovány, napomáhá předcházet rizikům jejich neuhrazení. Veškeré dostupné informace poskytuje v ucelené formě a tím přispívá k úspěšnému řešení pohledávek, jež nebyly uhrazeny do lhůty splatnosti. I přes to by přijetí výše uvedených doporučení mohlo přispět ke snížení objemu pohledávek po splatnosti.

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Rozvaha podniku Česká pošta s. p. (v mil. Kč).....	29
Tab. č. 2: Podíl pohledávek na oběžných aktivech společnosti Česká pošta s. p. (v mil. Kč).....	31
Tab. č. 3: Doba obratu pohledávek (v mil. Kč).....	33
Tab. č. 4: Pohledávky ČP dle splatnosti (v Kč).....	39
Tab. č. 5: Detailní rozbor pohledávek ČP po splatnosti k 31. 12. 2017 (v Kč).....	41
Tab. č. 6: Opravné položky k pohledávkám (v mil. Kč).....	42
Tab. č. 7: Vliv opravných položek na výsledek hospodaření ČP (v mil. Kč).....	51
Tab. č. 8: Rozbor brutto pohledávek ČP k 31. 12. 2017 (v Kč).....	52
Tab. č. 9: Rozbor pohledávek ČP dle splatnosti k 31. 12. 2017 (v Kč).....	53
Tab. č. 10: Výpočet opravných položek k pohledávkám (v Kč).....	53
Tab. č. 11: Tvorba a účtování opravných položek (v Kč).....	54

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vývoj pohledávek po lhůtě splatnosti v poměru k celkovým pohledávkám (v mil. Kč).....	32
---	----

Seznam vzorců

[1] Vzorec výpočtu doby obratu pohledávek.....	33
--	----

Seznam použitých zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
DIČ	daňové identifikační číslo
DMMS	odbor datové modely, metodika a systém controllingu
DOP	doba obratu pohledávek
DPH	daň z přidané hodnoty
DPS	dnů po splatnosti
DSM	divize správy majetku
ERP	Enterprise Resource Planning, cizí pojem pro podnikový informační systém
FI	finance
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
HR	Human Resources, cizí pojem pro lidské zdroje
ICTs	informační a komunikační technologie služby
IČO	identifikační číslo odběratele
Kč	Koruna česká
kol.	kolektiv
mil.	milión
např.	například
ObčZ	Občanský zákoník
odst.	odstavec
OJ	organizační jednotka
OÚP	odbor účetnictví pohledávek
OZ	odštěpný závod
P	pohledávky
písm.	písmeno
PR	právní odbor
resp.	respektive
SAP	Service Advertising Protocol, cizí pojem pro protokol pro vyhledávání
Sb.	sbírka
SD	Sales Distribution, cizí pojem pro modul odbytu
s.p.	státní podnik
str.	strana
SÚ	sekce účetnictví
T	tržby
ÚČT	odbor účetnictví
ÚO	účetní oddělení

Seznam použité literatury

Literatura:

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. 3. rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

BERMANOVÁ, Karen a Joe KNIGHT. *Finanční Inteligence pro manažery*. Brno: Computer press, 2011, 241 s. ISBN 978-80-251-3724-6.

BREALEY, Richard A., Stewart C. MYERS a Allen FRANKLIN, 2017. *Principles of corporate finance*. 12th ed. Boston: The McGraw-Hill/Irwin series in finance, insurance, and real estate. ISBN 978-1-259-25333-1.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 241 s. Daňová řada. ISBN 978-80-7357-599-1.

KISLINGEROVÁ, Eva. *Manažerské finance*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-194-9.

KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 20. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 2012, 412 s. ISBN 978-80-7273-169-5.

LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011, 309 s. ISBN 978-80-7418-114-6.

MARKOVÁ, Dana. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2017*. 26. vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, 288 s. ISBN 978-80-271-0451-2.

MUNZAR, Vladimír a Jarmila ČUHLOVÁ. *Slovník základních pojmů z účetnictví*. 2.vyd. Praha: Fortuna, 1997, 72 s. ISBN 80-716-8505-4.

MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka a Jan HEJDA. *Přehled obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2010, 102 s. Key Publishing. ISBN 978-80-7418-072-9.

RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2017*. 17. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2017, 1152 s. ISBN 978-80-7554-061-4.

VONDRÁKOVÁ, Alena. *Výmáhání pohledávek*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 868 s. ISBN 978-80-7357-6868.

Právní předpisy:

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně z příjmů.

Ostatní zdroje:

Česká pošta. *Výroční zpráva* [online] [cit. 2018-03-21]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/o-ceske-poste/profil/vyrocni-zpravy>.

Interní dokumenty podniku.

Abstrakt

HEŘMÁNKOVÁ, Radka. *Problematika pohledávek z účetního a daňového pohledu*. Plzeň, 2018. 76 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická.

Klíčová slova: pohledávky, účetnictví, daně, opravné položky, odpis, postoupení, zajištění

Bakalářská práce se zabývá účetními a daňovými aspekty pohledávek, především zajištěním pohledávek a řízením pohledávek po splatnosti. V případě pohledávek po splatnosti se zaměřuje na opravné položky a odpis pohledávek s různým dopadem na účetní výsledek hospodaření a na daňový základ. Hlavním cílem práce je identifikovat pohledávky z účetního a daňového hlediska, popsat a vyhodnotit způsoby zajištění pohledávek a jejich účtování.

Aplikační část se zabývá analýzou procesu řízení pohledávek ve zvolené firmě. Současně jsou doporučena opatření ke zvýšení efektivnosti procesu řízení pohledávek u sledovaného subjektu.

Abstract

HEŘMÁNKOVÁ, Radka. *The Debts from an Accounting and Tax Aspect*. Plzeň, 2018. 76 s. Bachelor Thesis. University of West Bohemia. Faculty of Economics.

Key words: receivable, accounting, taxes, allowances, depreciation, assignment, securing

The thesis deals with the accounting and tax specifics of receivables, in particular by securing receivables and the management of overdue receivables. In the case of overdue receivables is the thesis focused on allowances and depreciation with different impact on accounting profit and tax base. The main objective is to identify receivables from the accounting and tax point of view, identify and assess ways of their securing and keeping accounting records related to these accounting cases. The application part deals with analysis of receivables management process in a selected company. Simultaneously are recommended measures that could increase the efficiency of receivables management process used by the analyzed company.